

I. Słobodiana,
E. Iwanicka,
R. Lebieź

Język polski

KLASA
2

I. SŁOBODIANA, E. IWANICKA, R. LEBIEDŹ

Język polski

dla klasy 2.
ogólnokształcących szkół
z polskim językiem nauczania

Zalecany przez Ministerstwo Oświaty i Nauki, Młodzieży i Sportu Ukrainy

Львів
Видавництво "Світ"
2012

УДК 811.162.1(075.2)
ББК 81.415.3я7
С48

*Рекомендовано Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України
(наказ МОНмолодьспорту України від 07.02.2012 р. № 118)*

Видано за рахунок державних коштів. Продаж заборонено

Експертизу здійснював Інститут педагогіки НАПН України

Слободяна І.

С48 Польська мова для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням польською мовою : підруч. для 2 класу / І. Слободяна, Е. Іваницька, Р. Лебедь. — Львів : Світ, 2012. — 160 с.

ISBN 978-966-603-766-7.

УДК 811.162.1(075.2)
ББК 81.415.3я7

ISBN 978-966-603-766-7

© Слободяна І., Іваницька Е., Лебедь Р., 2012
© Штурма М., ілюстрації, 2012
© Видавництво «Світ», 2012

Державний гімн України

Музика *Михайла Вербицького*
Слова *Павла Чубинського*

Ще не вмерла України і слава, і воля,
Ще нам, браття молодії, усміхнеться доля.
Згинуть наші воріженьки, як роса на сонці.
Запануєм і ми, браття, у своїй сторонці.

Приспів:

Душу й тіло ми положим за нашу свободу,
І покажем, що ми, браття, козацького роду.

Kochany Drugoklasisto!

Witamy Cię serdecznie. Proponujemy Ci książkę do nauczania języka polskiego.

Znajdziesz w niej wiele ciekawych ćwiczeń, które ułatwią uczenie się i nabywanie sprawności językowych. Myślimy, że będzie to przyjemna praca, która pozwoli krok po kroku odkrywać tajemnice języka.

Zapoznajcie się ze znakami, którymi będziemy się posługiwali w książce:

ćwiczenia pisemne; przepisz, uzupełnij, wpisz

ćwiczenia ustne: przeczytaj, rozglądnij, obejrzyj

ćwiczenia ustne: opowiedz, objaśnij

podkreśl, pokoloruj, narysuj

odgadnij zagadki, rozwiąż rebusy, odszukaj

połącz strzałkami, połącz w pary, połącz według strzałek

naucz się na pamięć, zapamiętaj

skreśl według zadania

trudniejsze zadanie

Życzymy powodzenia!

Autorzy

WITAJ, SZKOŁO!

Żegnajcie, lasy zielone,
żegnajcie, rzeki błękitne.
Już wrzesień idzie przez łąki
i wrzosem liliowo kwitnie.
Witaj nam, szkoła radosna,
Grająca dzwonkiem co rano!
Dzień dobry, szkoła wesola.
Lesie i łąko, dobranoc.

T. Kubiak

Przed pisaniem sprawdź: czy dobrze siedzisz; czy ręce są dobrze ułożone do pisania; czy dobrze trzymasz długopis lub pióro; czy odległość oczu od zeszytu wynosi 30 cm.

T|a|k] [s|i|e|d|y] p|o|y p|i|s|a|n|j|u]

Przepisz, uzupełniając brakujące elementy liter.

P|a|m|i|j|e|l|a|j|o|w|l|a|ż|e|j| (y|m] o|s| [i|e|l|l|e|n|j|u]
p|o|d|z|a|s| o|e|ł|a|/8|a|n|j|a] l|e|k|c|j|j|.

CZEGO NAUCZYŁEŚ SIĘ W KLASIE 1.

§ 1. Dźwięki mowy. Znaki pisma

1. Opowiedz o swoich wakacjach według rysunków. Uzupełnij zdania wyrazami z ramki.

Wakacje spędziłem ....

Powietrze tam jest ....

Prawie codziennie ....

Czasem ....

Najchętniej ....

Z żalem ....

w górach, w mieście, nad morzem, na wsi; czyste, zdrowe, świeże, ożywcze, zabrudzone; kąpałem się, pływałem, opalałem się, chodziłem na wycieczki, wędrowałem, czytałem, zbierałem jagody; wracałem do miasta, odjeżdżałem, opuszczałem wieś, góry, morze

2. Ułóż zdania z wyrazów i zapisz je.

żalem lato. Z żegnamy
wakacyjne Wspominamy przygody.
z Witamy uśmiechem. się

3. Przeczytaj wiersz. Przepisz i uzupełnij wyrazy brakującymi sylabami.

Już wakacje się skończyły
i do szkoły wracać czas.
Żegnaj lato na rok cały.
Praca czeka nas.

Ju|ż]   k_a]   &iê]   cz|y
 i]   &k_o]   [t a]   cz_a]s.
 _eg]   l_a]   n_a]   c_a]
 La]   cz_e]   n_a]s.

4. Przeczytaj wierszyk – razem ze słowami na obrazkach. A jakie było twoje lato? Miłe? Wspaniałe? Nudne? Takie sobie? Albo jeszcze inne?

TAK BYŁO LATEM

Płynie

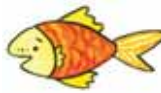

w oddali.

błyska na fali,

pod

pluska, migoce złota łuska,

nad fruwa mewa. Wiatr muska trawy,

Wysoko leci! A w dole? Na dole

I mama z nimi, i tato....To lato, WESOŁE LATO!

5. Jak przechodzimy przez jezdnię?

Lampa mruga! Jedna, druga:
raz zielona, raz czerwona...

Tym mruganiem
mówią do nas!

A co?

6. Przeczytaj zagadki i odgadnij je.

a) O czym należy pamiętać w drodze do szkoły?

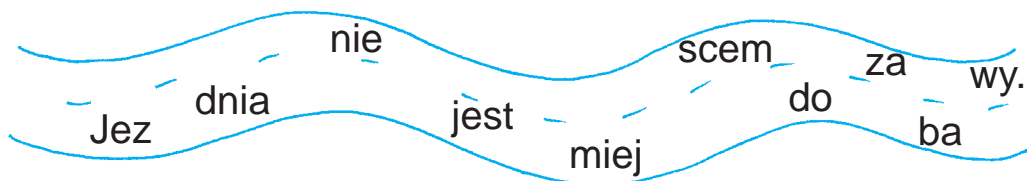
* * *

Stoją przy drodze na jednej nodze
każdemu kierowcy ku przestrodze.
Obrazki na nich rozmaite
czyta kierowca zamiast liter.

* * *

Oko — zwrócone w twoją stronę,
czerwone, żółte lub zielone.

b) Odczytaj kolejne sylaby i napisz hasło.

7. Odczytaj rebus i napisz rozwiązanie w zeszyte.

U

ga=żaj

~~młot~~

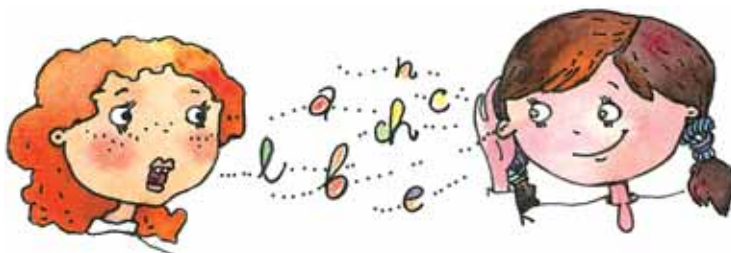
icy!

8. Na końcu każdego zdania napisz odpowiedni znak i przepisz zdania w kolejności od najkrótszego do najdłuższego.

- a) Nie wybiegaj na jezdnię
- b) Znamy znaki drogowe
- c) O czym informuje czerwone światło

Mowa — to jeden ze sposobów porozumiewania się. Kiedy mówisz, inni słuchają.

Głoska — to najmniejsza częśćka mówionego wyrazu. Głoski mówimy i słyszymy.

9. Przeczytaj głośno każdy wyraz. Wymów dźwięki, które w nim słyszysz.

wyraz	dźwięki
sum	s-u-m
szum	sz-u-m
żabka	ż-a-b-k-a
czapka	cz-a-p-k-a
wóz	w-ó-z
wódz	w-ó-dz

10. Podziel wyrazy na głoski. Wpisz je we właściwe kolumny.

Ucho, warzywa, mówi, aptekarz, orzechy, lodówka, wóz, hełm, pszczoła, kogut

3 głoski — _____

4 głoski — _____

5 głosek — _____

6 głosek — _____

7 głosek — _____

11. Przeczytaj wiersz.

ALFABET

Wczoraj do domu mojego wszedł
cały alfabet od a do zet:

a, b, c, d, e, f, g, h, i, j, k, l, ł,
m, n, o, p, r, s, t, u, w, y, z.

Każda litera zrobiła dyg,
a potem wszystkie od razu w krzyk:

— Jesteśmy bardzo ważne osoby,
 więc nam koniecznie dorób ozdoby!
 Co miałam robić? Długopis wzięłam
 i przystąpiłam prędko do dzieła.
 Śmieszne ogonki ma **ę** i **ą**,
 pochyłe kreski — **ć, ń, ó, ś, ź**,
 a kropki **i**, jak również **ż**.
 Potem litery zrobiły dyg
 i z mego domu wybiegły w mig:
a, ą, b, c, ć, d, e, ę, f, g, h, i, j, k,
l, ł, m, n, ń, o, ó, p, r, s, ś, t, u,
w, y, z, ź, ż.

W. Chotomska

- Policz, z ilu liter składa się alfabet.

- 12.** Zapamiętaj nazwy liter.

a ą be ce cie de e ę ef ge ha i jot

ka el eł em en eń o ó (o kreskowane)

pe er es eś te u wu y zet ziet żet

Alfabet jest to zbiór wszystkich liter ułożonych w określonej kolejności. W alfabecie polskim są .... litery.

- 13.** Pomóż literkom, które zgubiły swoje miejsca. Zapisz i odczytaj poprawiony alfabet.

AĄ B C Ć E D E
 F G I H J L K Ł M
 N Ó Ń O P S R T
 Ś U W Y Z Ź Ż

14. Nazwij każdą rzecz. Ułóż i zapisz te wyrazy w kolejności alfabetycznej.

15. Powtórz alfabet. Wpisz kolejne litery.

b, c, ć, .., .., .., f   ń, .., ó, .., r
r, s, .., .., u, .., y   i, j, .., .., ł

16. W jakiej kolejności odczytuje się nazwiska uczniów podczas sprawdzania obecności? Przeczytaj nazwiska w kolejności alfabetycznej.

Tomek Adamczyk, Basia Walicka, Małgorzata Jotko, Józef Barański, Iwona Jaskólska, Andrzej Raczyński, Marzena Pawlak.

17. Odgadnij zagadkę i zapisz rozwiązanie.

od

W jakiej rodzinie, proszę mi powiedzieć „z” stoi na końcu, „a” stoi na przedzie? Dzieci w tej rodzinie jest trzydzieści dwoje, a i w tej zagadce miejsce mają swoje.

do

_____ , inaczej _____

_____

_____

18. Wierszyk do zapamiętania.

ABCDEFGG

Abecadło poznać chcę.

HIJKLŁM

To nietrudno, dobrze wiem.

NOPRSTU

Dobrze się przypatrzę mu.

WYZZZ

Całe zapamiętam wnet.

Według „Świerszczyka”

Pismo – to drugi sposób porozumiewania się. Za pomocą wzroku czytasz to co jest napisane.

Litera jest to najmniejsza częśćka napisanego wyrazu. Litery piszemy i czytamy.

19. Wyeliminuj co drugą literę. Odczytaj wyrazy, które się ukryły, zapisz je w zeszycie.

ZNWHIEEFRHZDĘ, WGYHDWASRBZAEKNTILE,
PFRTZYYKJIADCSIZERL, BORSZEETG,
ŻNYOCCZKLAIDWAY, BRUARKZIA, RWZOEDKAA,
DŚMNUICEHGA, OZPAUBŚRCAIŁŁ, SDMRUOTGNAY.

20. Podziel wyróżnione wyrazy na litery. Oznacz liczbę liter.

Wzór : g, r, z, y, b, y (6)

Jesteśmy uczniami drugiej klasy. Postanowiliśmy zrobić przyjemność dzieciom z przedszkola. Zebraliśmy zabawki, którymi uczniowie już się nie bawią. Ofiarujemy przedszkolakom dziewięć ładnych zabawek: *pociąg, kurczątko, błyszcząca trąbkę, kotka, lalkę, farby i pędzelek, bębenek.*

21. Napisz ile głosek i ile liter mają podane wyrazy.

wyrazy	liczba liter	liczba głosek
teczka	6	5
dzwonek		
szczotka		
podręcznik		
zjeżdża		
grzechotka		
ciastko		
choinka		
koperta		

22. Uzupełnij na podstawie wiersza. Przepisz do zeszytu.

Gdy ktoś zapyta, powiedz tak:

Litera jest to pisma znak.

Literę widzę oraz piszę.

Głoskę wymawiam oraz słyszę.

Czyli innymi słowy:

Głoski to dźwięki mowy.

W. Gawdzik

Z[n_a]k] p[i?sm_a] to ....

@?(i_ê|k|i] m_o:(y to ....

L|i|t_e|?%9] .... i] ....

G?o0-k_ê] .... i] ....

§ 2. Samogłoski i spółgłoski

23. Przypomnij sobie nazwy liter oznaczone kolorem czerwonym. Wymów głoski odpowiadające tym literom. Są to **samogłoski**. Naucz się na pamięć tej rymowanki.

A, e, i, o, u, y, ą, ę,
samogłoski poznać chcę.

Dłużej je wymawiam
i wciąż czysto brzmią:

a, e, i, o, u, y, ę, ą.

24. Wpisz brakujące litery w imionach dzieci. Podkreśl je kolorem czerwonym.

M...ch...ł, ...g...t..., Grz...ś,
Z...z...nn..., L...l..., J...r...k,
M...rt..., R...m...k, T...m...r...,
R...b...rt, Wł...d...k, K...r...n..., M...rc...n.

25. Przepisz i podkreśl litery oznaczające samogłoski.

Adaś i Jurek wychodzą po dzwonku na korytarz. Za nimi wychodzą z klasy wszystkie dzieci. W klasie zostają tylko dyżurni. Dyżurni otwierają okna, wietrzą klasę.

Pozostałe głoski alfabetu to **spółgłoski**. Oznaczamy je kolorem niebieskim.

26. Przeczytaj i określ, ile jest spółgłosek i samogłosek w podkreślonych wyrazach.

Wiatr jesienny nam na głowy
sypie liście złote,
kiedy rano do swej szkoły
biegniemy z ochotą.

27. W napisanych niżej zdaniach jest 7 błędów. Znajdź je. Przepisz zdania poprawnie.

Paweł popiegł do bomu do diłkę.
Będzie brał z koledami w dwa odnie.

28. Wskaż błędy w wyrazach. Napisz je poprawnie.

Babuga, garasolka, deczka, pocian, przyby, pruszka, giła, omoce, zwaczek, bałwam, midelec.

29. Rozwiąż rebus i wypisz, ile jest samogłosek i spółgłosek w każdym wyrazie.

s=n

30. Wypisz samogłoski i spółgłoski z podanych wyrazów.

	<i>Samogłoski</i>	<i>Spółgłoski</i>
motyl	o, y	m, t, l
kapusta		
pióro		
kaptur		
rybki		
meble		
miodek		
rów		
mydło		

§ 3. Dwuznaki

Niektóre głoski oznaczamy dwiema literami.
Są to **dwuznaki**: *ch, rz, sz, cz, dz, dź, dż*.

31. Znajdź dwuznaki. W których wyrazach ich nie ma?

żaba, rzeka, rzęsa, jeżyny, grzyby
chałwa, herbata, hipopotam, mucha, choinka

32. Przepisz i podkreśl dwuznaki. Wymów każdą głoskę oznaczoną dwuznakiem.

Grześ to straszny łakomczuch. Mama pyta: „Chcesz do chleba dżemu z porzeczek czy wolisz sałatkę z rzeżuchy?”

A łakomczuszek: „Proszę kawałeczek chałwy i czekolady orzechowej”.

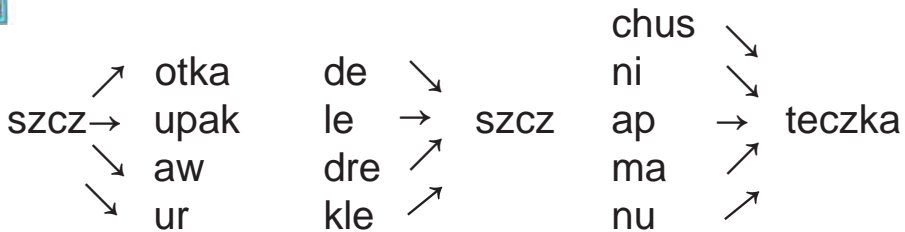

33. W miejsca kropek wpisz dwuznaki rz, cz, sz.

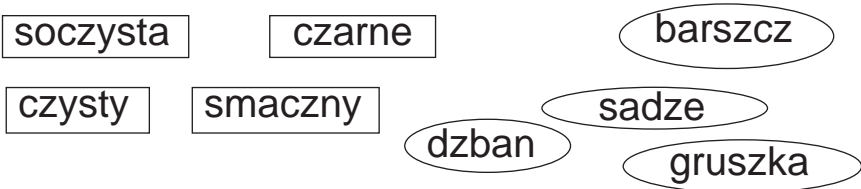
Na two...e rozpętała się stra...liwa bu...a. Później zaświeciło słońce. Uj...eliśmy cudownie kolorową tę...ę.

34. Przeczytaj uważnie.

35. Połącz w pary wyrazy. Zamaluj dwuznaki.

36. Z podanych wyrazów wypisz samogłoski i spółgłoski według wzoru.

wyraz	samogłoski	spółgłoski
szyszka	y, a	sz, sz, k
paluszek		
czapeczka		
szczebel		

37. Przeczytaj wyraźnie tekst. Wypisz wyrazy z dwuznakami.

Czarek wraca ze szkoły. Ma kalosze i płaszcz, bo rano padał deszcz. Teraz błyszczą słońeczko. Za ogrodzeniem domu wita go Puszek. Wesóło szczeka i pokazuje pustą miseczkę.

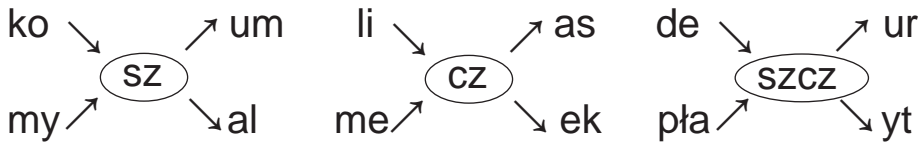

38. Uzupełnij sz, cz, dz i przepisz zdania.

Wy...ła my...ka na spacer
i je...enia ...uka. Kotek ...ai się
i mru...y, ...ykuje do skoku.

39. Odczytaj wyrazy i napisz je.

40. Odgadnij wyrazy. Napisz je w kolejności alfabetycznej.

Zagadki

Dwa dni nie sprzątaj, a już
na wszystkim mnie znajdziesz.
...rZ

Rośnie na krzewach w borze
przysmak wiewiórki.
...rZ...ch

Niebo rozpała jak pożar
przed wschodem słońca.
...rZ...

Wicher, ulewa duża,
biją pioruny.
...rZ...

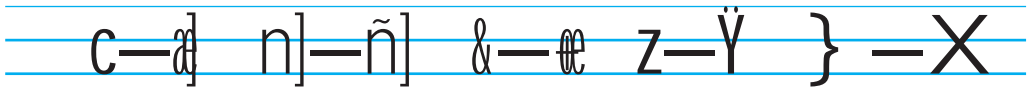
41. Znajdź trzy wyrazy o największej liczbie dwuznaków. Przepisz je do zeszytu.

Zapada zmierzch. W górze coś furkocze. To nietoperz. Ma on skrzydła, ale nie jest ptakiem. To zwierzątko raczej przypomina mysz. Ma pyszczek i ostre ząbki. Łowi ćmy i chrząszcze. Nietoperz jest bardzo pożyteczny.

§ 4. Spółgłoski miękkie

42. Przeczytaj spółgłoski i powiedz, które z nich wymawiasz miękko.

Napisz litery oznaczające spółgłoski miękkie.

Miękkość tych spółgłosek oznaczamy kreską nad literą.

43. Dokończ według wzoru: pas — paś.

nos — no...	len — le...	jedz — je...
nic — ni...	wóz — wo...	właz — wla...
kos — ko...	dzwon — dzwo...	

44. Przeczytaj zdania. Przepisz je, dzieląc wyrazy na sylaby. Zaznacz na czerwono litery oznaczające samogłoski.

W lesie śnieg zasypał drzewa. Gałęzie uginają się pod ciężarem śnieżnych czap.

45. Nazwij rysunki.

ż....

...ń..

ć..

..ś...

.....dź

46. Wpisz brakujące spółgłoski miękkie. Zaznacz na czerwono samogłoski występujące po *si, ci, ni, zi, dzi*.

ko...e, mi...e, ...ano, liś...e, Zu...a, sa...e, gałę...e, ...arna, ...adek.

47. Napisz nazwy tych zwierząt w kolejności alfabetycznej.

48. Przepisz zdania. Podkreśl litery po spółgłoskach *ć, ń, ś, ź*. Co zauważyłeś?

a) Słońce świeci złościście. Z drzew spadają liście. Wesoło śpiewają ptaki.

b) Był późny ranek. Przyleciały wróble i głośno ćwierkają, wołają jeść.

49. Z rozsypanki literowej ułóż wyrazy.

o c t k ś
1 2 3 4 5

m i a ś ć
1 2 3 4 5

15 415 215 4315

513 124 1345

50. Litery otoczone kółkiem czytaj jako pojedyncze spółgłoski miękkie. Jaka litera występuje po nich?

[&i]a] [n?&i]e] [d|z&i]a] [&i;ê] [z&i]o] [c&i]o]

Miękkość spółgłoski możemy także oznaczać literą *i*.

51. Zwróć uwagę na zmianę zapisywania spółgłosek miękkich w imionach dzieci. Przepisz je.

Kaśka-Kasia
Baśka-Basia

Jaś-Jasiek
Staś-Stasiek

52. Przepisz i uzupełnij.

c...oc...a   s...ano   n...ebo   z...ęba
n...an...a   c...asto   z...arno   dz...upła

53. Przeczytaj tekst. Wymień głoski w zaznaczonych wyrazach. Przepisz te wyrazy.

Te **d**ziewczynki to przyjaciółki.
Hania **n**iesie misia.
Asia **w**iezie wózek.
Idą na spacer. Będzie przyjemnie.

54. Przeczytaj uważnie bajkę o **Ce**.

Raz literka **Ce** poczuła się źle.
Pan doktor tak jej poradził:
— Przytul się do **I**
będzie miękko Ci.
Niby ciastko będziesz słodka,
już nic złego Cię nie spotka. (...)

A. Knapik

55. Przepisz wyrazy do zeszytu. Podkreśl litery po spółgłoskach miękkich. Co zauważyłeś?

Siano, konie, ciocia, dzieciół, ziele, siedem,
ciepło, siostra, ludzie, Dziunia.

Litery: **ć, ś, ń, ź, dź** piszemy zawsze przed spółgłoskami i najczęściej na końcu wyrazu.

Przed samogłoską piszemy: **ci, si, ni, zi, dzi**.

ćma	ciernie	pięć
Baśka	siarka	coś
słońce	niebo	uczeń
woźna	ziarno	gałąź
dźwig	dziura	gwóźdź

56. Napisz z pamięci w zeszycie pięć wyrazów ze spółgłoskami miękkimi.

57. Do każdej sylaby miękkiej dobierz sylabę tak, aby powstał wyraz. Napisz go.

- sia -no-la-ma
- cie -ta-lę-bu
- nie -za-do-bo
- dziu -wa-ra-dy
- zio -la-ła-ty

58. Przepisz zdania. Podkreśl wyrazy ze spółgłoskami miękkimi.

W zoo można zobaczyć różne zwierzęta.
Basi najbardziej podobały się łabędzie i łosie.
Grześ długo oglądał niedźwiedzie.

59. Wpisz miękkie spółgłoski. Jakimi literami je zapiszesz?

...a/s/t/k_o   ³o...ce]   ...a/t/k_a]   p/i/ê...

k_o...e]   A_d_a...   ...||i|m_a|k]   ...m_a]

60. Przeczytaj uważnie. Napisz z pamięci w zeszyte.

Mały niedźwiedź mocno śpi.
I śnią mu się słodkie sny.

61. Sprawdź sam siebie. Uzupełnij tekst, wpisując litery oznaczające spółgłoski miękkie.

W ...liczny ...epły dzie... Buraczek
postanowił iś... do Pietruszki.
Ch...ał się jej o...wiadczy... .
Pietruszka u...miechała ...ę i
ta...czyła rado...nie.

62. Ułóż zdania poprawnie. Przepisz je. Podkreśl wyrazy ze spółgłoską miękką na końcu.

Koń — lubi cichutko mruścić.

Pies — lubi rzeć.

Kogut — lubi stukać w drzewo.

Kot — lubią gęgać.

Dzięcioł — lubi rano pisać.

Gąski — lubi machać ogonem.

Krowa — lubi spać w zacisznej norze.

Miś — lubi dawać dużo mleka.

63. Połącz w pary wyrazy, które się rymują i zapisz je.

żartować   gniewać
 śpiewać   nabrać
 brykać   pstrykać
 zabrać   malować

Na końcu wyrazu spółgłoski zmiękczyamy kreseczką.

§ 5. Spółgłoski dźwięczne i bezdźwięczne

64. Wierszyk do zapamiętania.

SŁÓWKA I SŁUFKA

Dziś po dyktandzie w szkole
 Wrócił Jerzyk do domu markotny.
 Ziewał, ziewał — i zdrzemnął się przy stole,
 Bo i dzień był jakiś senny i słotny.
 I przyszły do Jerzyka trzy słówka:
 „Brzózka”, „Jabłko” i „Główka”.
 I powiedziały:
 — Jestem **Brzózka**, nie „bżuska”.
 — Jestem **Jabłko**, nie „japko”.
 — Jestem **Główka**, nie „głufka”.
 Jak można tak znieważać urodę naszą i ród.
 Trzeba się uczyć! Uważać! Na pewno opłaci się trud...

J. Tuwim

Na czym polega humor wiersza?

65. Podaj bezdźwięczne spółgłoski, które utworzą pary z dźwięcznymi.

b	d	w	g	z	dz	dź	ź	rz
p								

Jeżeli mamy wątpliwości, jak pisać wyraz, w którym spółgłoska traci dźwięczność, musimy zmienić wyraz tak, żeby po spółgłosce znalazła się samogłoska, np.: ławka – ława.

66. Wypisz wyrazy, których pisownia różni się od wymowy i zrób sprawdzenie.

KÓZKA

Była sobie raz kózka z bródką. Pała się na trawce za rzeką. Aż raz urwała się z powrózka i dalej w świat. Biegła przez ścieżki i dróżki. Mało nie złamała koziej nóżki. Zobaczyła w ogródku dziadka z konewką w ręku przy grządkach kapusty.

67. Przepisz, dopisując jedną z dwu liter umieszczonych w nawiasach. Uzasadnij swój wybór.

Czy słyszałeś głuchy stu(g, k)?

To się zwałił siana stó(g, k).

Gąski swe, Agato, sku(b, p)!

Już się zaczął pierza sku(b, p).

Tata nasz był bardzo ra(d, t)

Ze spłacenia wszystkich ra(d, t).

Stach w Warszawie zrobił ra(z, s)

Zdjęcie z ludźmi różnych ra(z, s)

W. Gawdzik

68. Sprawdź pisownię wyrazów.

babcia — bo babunia

od dziadka — bo ...

dziewczynka — bo ...

na ławce — bo ...

w ogródku — bo ...

grządka — bo ...
marchewka — bo ...

69. Uzupełnij zdania niektórymi wyrazami z ćwiczenia 67.

W ..... na ..... siedzi ..... . Obok niej mała .... bawi się lalką. Dostała ją niedawno od .... .

70. Przepisz, uzupełniając wyrazy.

Malarz narysował rozległy krajobra.. . Na widnokręgu widać las, wieś i rząd drze.. . Na skrzyżowaniu dró.. stoi drogowska.. . Po lewej stronie widać brze.. stawu. Sta.. zamarzył. Pokrywa go ló.. i śnie.. . Droga jedzie samochó.. . Po prawej stronie widać ró.. . Podoba mi się ten krajobra..

§ 6. Zdania, wyrazy, sylaby

Piękny jest las jesienią.

To jest zdanie.

Zdanie rozpoczynamy **wielką literą**. Kończymy zdanie **kropką, pytajnikiem lub wykrzyknikiem**. Zdanie wyraża **zakończoną myśl**.

Piękny jest las jesienią.

To są wyrazy.

Zdanie składa się z wyrazów.

Pię kny jest las je sie nią.

To są sylaby.

Wyrazy składają się z sylab.

71. Przeczytaj. Policz ile jest wyrazów w każdym zdaniu. Przepisz do zeszytu ostatnie zdanie.

Pada.
 Pada deszcz.
 Pada rześisty deszcz.
 Od rana pada rześisty deszcz.

72. Z rozsypanek wyrazowych ułóż samodzielnie zdania i zapisz je w zeszycie.

są	zdjęcia.	W kalendarzu	ładne
dojrzałe	Lubię	wiśnie	
do ciebie	piłkę.	rzucam	Haniu,
stukał	Dzięcioł	i pukał	drzewa. w pień
widziałam	żagle.	Z daleka	białe
dzieci	usłyszała	Trójka	hałas śmigłowca.
kotek	ma	Mój czarną łatkę.	na brzuchu
odpowiadało	wołanie.	echo	W lesie na nasze

W każdej sylabie jest samogłoska.
 W wyrazie jest tyle sylab ile samogłosek.

73. Podziel wyrazy na sylaby. Uzupełnij według wzoru.

wyrazy	sylaby	samogłoski
zegar	2	e, a
wanna		
miska		
księgarnia		
dąb		
kolejka		

74. Podziel wyrazy na sylaby, litery i głoski. Wpisz nazwy liści do tabelki.

wyrazy	sylaby	litery	głoski
jesień	je-sień	j-e-s-i-e-ń	j-e-si-e-ń

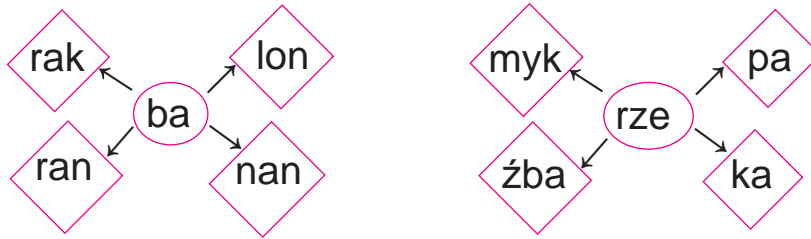
75. Spójrz, co się stało! Litery w wyrazach zostały zapisane od końca. Zapisz wyrazy poprawnie.

anyżęrpś —
 anyżurd —
 okruib —
 ikpurhc —
 hurd —
 keruJ —

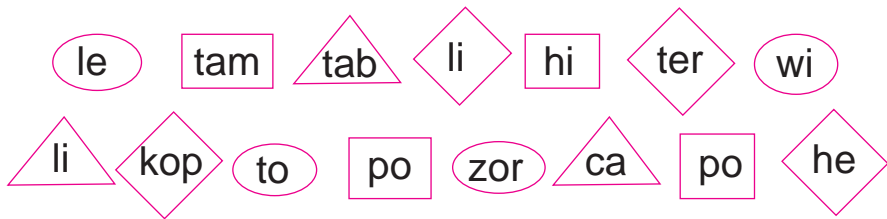
onżóp —
 kilhcohc —
 ywilżarw —
 kurk —
 aintótk —
 annaH —

76. Połącz sylaby i napisz wyrazy.

77. Podane sylaby połącz tak, by powstały wyrazy. Zapisz je.

78. Przepisz wyrazy. Zamaluj samogłoski na czerwono i podziel wyrazy na sylaby.

Plecak, polana, las, rzeka, morze, słońce, góry, łąka, leżak, piłka.

79. Wyszukaj wszystkie możliwe wyrazy ukryte w innych wyrazach.

Kokos, krata, makaron, adres, makulatura, podręcznik, motocyklista

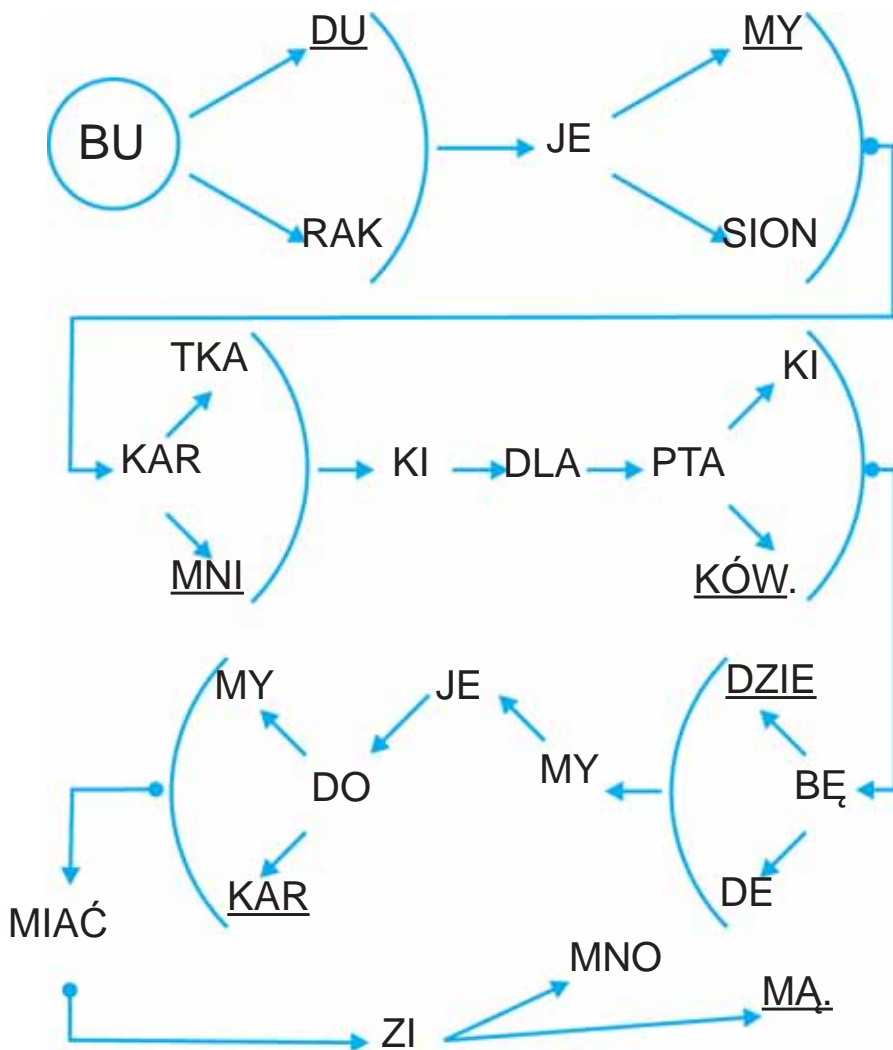

80. Przepisz wyrazy jednosylabowe, grupując je według liczby liter. Podkreśl w nich samogłoski.

gra * do * głos * nic *
po * ma * za * kret * szum *
los * dla * mysz

81. Zaczynj od sylaby w kółku, przesuwając się w kierunku wskazanym przez strzałki, wybierz właściwe sylaby i odczytaj hasło. Napisz je w zeszycie.

82. Podane sylaby wpisz do tabeli według samogłosek.

ka, me, za, bi, te, bu, de, wo, my
cy, wi, ku, ry, pu, go, ba, mi, ro

a	e	o	u	y	i

83. Podziel wyrazy na sylaby i napisz je we właściwej kolumnie.

Płot, wróbel, wytrzymały, mistrz, wspólny, samolot, dym, spóźnić, śnieżycą, wiewiórka, ruda, buk, wahadło, kożuch, mur

1 sylaba	2 sylaby	3 sylaby

84. Przepisz tekst i podziel go według wzoru na sylaby.

Wzór: Na pod|wór|ku jest we|so|łto.

Karolina i Lucyna ubierają lalki.

Hubert i Mikołaj mają latawce.

Paweł rzuca piłką do Jacka.

85. Przepisz zdania bez podziału na sylaby.

Ha-lin-ka i E-la to dob-re ko-le-żan-ki.

Cho-dzą do tej sa-mej kla-sy.

Po-ma-ga-ją so-bie.

86. a) Ułóż i dopisz po dwa słowa rozpoczynające się ostatnią sylabą poprzedniego wyrazu.

Wzór: Lokomotywa — warzywa — wagon

Książki —

Szafa —

Pudełko —

Pole —

b) Utwórz jak najdłuższy ciąg wyrazów, aż do wyczerpania.

Szafa —

87. Utwórz wyrazy z sylab.

-li-wy-życz-,   -o-cił-puś-,   -rze-wy-nie-da-,
 -ko-is-bo-,   -wór-ko-pod-,   -bli-ta-ca-,
 -ga-ze-rek-,   -ka-wa-cje-,   -da-go-przy-
 -ja-przy-ciel-,   -ży-ny-po-tecz-,   -ki-ma-lut-

88. Utwórz z liter wyrazy. Zapisz je.

a k ó ż w r	r ż ó c y z a k
o ł d ź r ó	d k ó r ż a
r a j b ę z i a n	y ż d u n r a
a c h u m	a k ó ż w r

89. Uzupełnij podpisy pod rysunkami drugą sylabą. Zapisz zdanie utworzone z wpisanych sylab.

pi.....

spo.....

lu.....

cie.....

so.....

wro.....

pió.....

wo.....

la.....

wą.....

grzy.....

90. Odczytaj hasła i zapisz je.

Rannei wieczornemy cie uprzyjemniawszystkim życie.
 Dla zdrowia i urody używamy częstomydła i wody.
 Jeśli chcesz mieć ząbki zdrowe to owoce jedz surowe.

§ 7. Pisownia wyrazów z ó

91. Dobierz parami podkreślone wyrazy. Zapisz je w zeszytcie.

NA LODOWISKU

Chociaż chłód,

choć mróz,

gwarno jest na dworze.

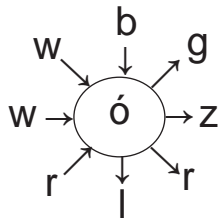
Dzieci nie boją się chłodu i mrozu. Wychodzą na dwór.

Idą na lód. Jeżdżą na łyżwach po lodzie.

Wzór: chłód — chłodu.

92. Odczytaj wyrazy. Przepisz je do zeszytu według wzoru.

Wzór: ból — boli.

Ó piszemy w tych wyrazach, w których ó możemy wymienić na o, e, a. Takie ó nazywamy wymiennym.

93. Z podanych liter ułóż i zapisz wyrazy.

z, w, ó

ł, t, ó, s

r, k, l, ó

a, ó, r, g

ó, d, l

ż, ó, r, a

ó, m, i, d

Wzór: z, w, ó — wóz.

99. Przeczytaj zdania. Potem zakryj je i napisz z pamięci. Sprawdź, czy nie popełniłeś błędu.

Królewna wybiera się w podróż. Woli jednak popłynąć łódką niż żaglówką. Po dwóch dniach znajdzie się w czarowanym ogródku.

100. Przepisz i podkreśl wyrazy z -ów.

Oto już jesień. Milkną śpiewy ptaków. Wiatr strząsa z drzew liście. Liście spadają z buków i z grabów. Dzieci szukają w lesie smacznych rydzów, maślaków i borowików.

W wyrazach, które kończą się na -ów, -ówka, -ówna, -ówek piszemy zawsze ó.

Wyjątki: skuwka, zasuwka, wsuwka.

101. Przepisz zdania, podkreśl zakończenie -uwka.

Kasia ma we włosach czerwone wsuwki. Przy bramie zepsuła się zasuwka.

W bibliotece widzieliśmy starą księgę ozdobioną złotymi skuwkami.

102. Zmień według wzoru.

Wzór: poczta — pocztówka.

gaj —

lód —

groch —

stal —

maj —

plac —

koszyk —

siatka —

podkowa —

deszcz —

fasola —

żar —

surowy —

wędrować —

103. Wpisz wyrazy do tabelki zgodnie z zakończeniami.

Kraków, makówka, mrówka,

Chorzów, psów, kotów, Nowakówna,

Piłatówna, lodówka, żarówka,
pocztówka, domów, Kijów.

-ów	-ówka	-ówna

104. a) Rozwiąż rebusy.

ch

Kró

na

b) Odgadnięte wyrazy przepisz i podkreśl ó. Wytłumacz pisownię. Co zauważyłeś?

Głoska **ó** nie zawsze wymienia się na **o**. Nazywamy ją wówczas **ó niewymiennym**.

105. Przepisz. Naucz się tych wyrazów na pamięć.

Córka, góra, król, królik, jaskółka, wiewiórka, wróbel,
ogórek, róża, żółty, żółw, Józio, który.

106. Ułóż wyrazy dobierając sylaby z obydwu ramek.

kró-, cór-, gó-, któ-, Jó-, wróż-
-ka, ral, -zio, -lik, -ry, -ka

107. Co to jest?

Wznosi się wielka, stroma,
ze szczytami dwoma.

(_ó_ _)

Czy znacie tę postać?

Za jej różdżki dotknięciem
Znikają troski i żale —
Kopciuszek tańczy z księciem,
Świat nagle baśnią się staje.

O. Okupniak
(_ _ ó _ _)

Jaki to ptaszek?

Gniazdko z błota lepi,
pod dachu okapem.
Przylatuje wiosną,
aby uciec z latem.

(_ _ _ _ ó _ _)

108. Do podanych rysunków dobierz właściwe określenia z ramki.

żółty, królewskie, ogórkowa, różany, chóralny

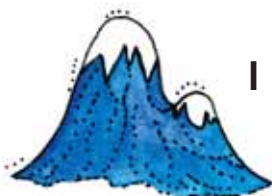

109. Rozwiąż rebusy. Z powstałymi wyrazami ułóż zdania.

o

a=ek

l

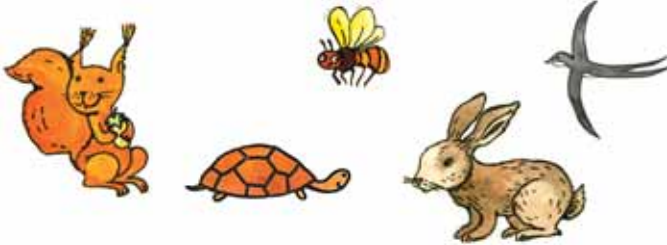

ik

110. W miejsce kropek wstaw odpowiednie wyrazy.

1. .... niosła orzech do dziupli.
2. .... nosi swój domek na plecach.
3. .... są małe, ale bardzo pracowite.
4. .... jest bliskim krewnym zająca.
5. .... należy do ptaków.

111. Przepisz tekst. Zamiast rysunków wpisz wyrazy z ó.

Wiosną Moniki i Tomka wygląda pięknie.

Na rabatkach zaczynają kwitnąć i tulipany. Mo-

nika zasiała nasiona , a Tomek posadził sadzonki

. Dzieci dbają o swoje rośliny.

112. Przepisz, uzupełniając wierszyk brakującymi zdrobnie-
niami. Wytłumacz pisownię wyrazów.

Długa droga — kręta .....

Wielka noga — mała .....

Krótki ..... — długi dziób

Mały ..... — duży róg

W lesie kłoda — w skoblu .....

113. Odgadnij nazwy zwierząt. Wypisz wyrazy z ó wymiennym i zapisz według wzoru.

1. Wspaniały budowniczy tam i domków w wodzie.
2. Żeby .... nie skakała, to by nóżki nie złamała.
3. Wybiera się jak .... za morze.
4. Urządzano polowanie przy pomocy tego ptaka.
5. Córeczka ptaka polującego nocą.
6. Mały szary ptaszek, częsty gość karmników.

Wzór: mrówka — mrowisko.

114. Podane wyrazy wpisz do tabelki.

Wyrazy z ó wymiennym	Wyrazy z ó niewymiennym

Chłód, dół, górnik, córka, królowna, łóżko, wróbel, ogród, róża, bródka.

115. Przepisz uzupełniając brakujące znaki pisma.

N[ ] go#}e] &-t_a^3] p|i_ê|k|n|y z_a|m_e|k].

M|i_ê?<|k_a^3] t_a|m] k|^0%#] z] c_0#k_1].

K|^0%#e|_r_a] k_0€|h_a^3_a] o_€|^0%#d].

116. Wstaw zamiast kropek *u* lub *ó*.

Krasnol...dek szedł przez las. Ni...sł b...telki. Był w nich sok z jag...d i mi...d. Zmęczony siadł pod m...chomorem. Zaraz przybiegła do niego wiewi...rka. Rz...cił jej kilka okr...szk...w s...chej b...łki.

117. Wierszyk do zapamiętania.

Piszę „dwója” — no bo dwa,
piszę „dwójka” — no bo dwoje,
w „drugim” jednak „u” się pęta —
niech to każdy zapamięta.

118. Uzupełnij zdania wyrazami z ramki.

Justyna ma dzisiaj dobry .... . Ula znowu .... jedną rękawiczkę. Zuzia ma .... psa, którego wszyscy się boją. W ogrodzie .... ptaki. Mama chciała zrobić ...., więc poszła do sklepu. Jacuś .... coś zjeść, bo jest głodny.

humor, dużego, zakupy, fruważą, zgubiła, musi

119. Wypisz z wierszyka wyrazy z *u*. Naucz się go na pamięć.

Jurek słupki rozwiązuje,
ale nic mu nie pasuje.
Jeden długi, drugi gruby,
jeden nudny, inny trudny.
Tatuś nad nim głową kiwa
i mamusia nieszczęśliwa,
w szkole wzdycha nauczyciel.
Może wy go nauczycie?

120. Przeczytaj zdania. Potem zakryj je i napisz z pamięci. Sprawdź, czy nie ma błędów.

Nauczyciel miał dziś dobry humor. Uczył dzieci o chmurach. To był długi i trudny temat. Ale nauka była dla uczniów ciekawa.

§ 8. Pisownia wyrazów z **rz**

121. Przeczytaj wyliczankę. Wypisz wyrazy z **rz** parami według podanego wzoru.

Grał raz orzeł w marynarza,
co się rzadko orłom zdarza,
bo choć ptak ten latać może,
nie zobaczysz go nad morzem.
Raz, dwa, trzy,
marynarzem będziesz ty!

A. *Sójka*

Wzór: orzeł — orlica.

Rz piszemy w tych wyrazach, w których **rz** możemy wymienić na **r**. Takie **rz** nazywamy **wymiennym**.

Każdy uczeń wiele razy
sprawdził już zasadę tę.
Umie pisać te wyrazy,
gdzie się **rz** wymienia w **r**.

122. Połącz wyrazy w pary i zapisz je.

górzysty, siostrzyczka, wietrzyć, parzysty, otworzyć,
mierzyć, chmurzyć, morze;
wiatr, otwór, morski, góra, miara, chmura, siostra,
para

123. Przetwaj wyrazy literkami, aby otrzymać podpisy do obrazków. Rozwiązania wpisz do zeszytu.

3

orezm

rzoel

ytrz

naryrzam

alrzma

Ułóż dwa zdania z dowolnymi wyrazami.

124. Rozwiąż rebusy.

arz

100

larz

mo

~~ka~~

125. Z rozsypanki wyrazowej ułóż i zapisz zdania. Pamiętaj o dużej literce na początku zdań. Podkreśl wyrazy z rz.

przyjął	pacjentów	lekarz	trzech	
morze	marynarz	na	wy pływa	jutro
malarzowi	orzeł	do	pozuje	obrazu

126. Wierszyk do zapamiętania.

LIST PANA LISKA

Siedzi pan Lisek w głębokiej norze

Pisze liścik na białej korze.

Pisze do Misia, że w lisiej norze,

Są tańce dzisiaj o zwykłej porze.

Z. Latałowa

127. Wyróżnione wyrazy przekształć tak, aby *r* zamieniło się w *rz*.

To lisia **nora**. W .... są lisięta.

Biorę sanki. Jurek .... swoje sanki.

To gruby **mur**. W .... jest dziura.

To **kura** Czubatka. Dam .... ziarno.

128. Przeczytaj wiersz. Czy znasz inne zawody, w nazwie których występuje *rz*? Napisz trzy.

Mama Basi jest lekarzem,
tata Wojtka jest piekarzem,
wujek Joli jest murarzem,
dziadek Przemka zaś — stolarzem.

129. Uzasadnij według wzoru: *lekarz, bo lekarski*.

Piekarz, stolarz, piłkarz, aptekarz, kosiarz, blacharz,
drukarz, murarz.

130. Przeczytaj wiersz o zawodach. Wypisz nazwy zawodów wymienionych w wierszu.

Każdy dorosły na całym świecie
ma jakiś zawód, wszak o tym wiecie.
Jeden na przykład zapał wykaże
w walce z chorobą — ten jest lekarzem.
Kto kocha dzieci i umie wiele,
zostanie w szkole nauczycielem.
Rolnik — to zawód także jest godny,
wszak dzięki niemu nikt nie jest głodny.
Tysiąc ich jeszcze dla tyluż osób
mógłbym wymienić, ale nie sposób.
Jedno wam jeszcze powiem w sekrecie:
zawodu lenia nie ma na świecie.

A. Kryński

131. Przepisz podane wyrazy. Podkreśl spółgłoskę, po której piszemy rz.

Przyleciały, drzwi, grzyby, krzewy, brzeg, wrzask, ujrzeć, chrzan, drzewo, grzebień, krzesło, brzoza, wrzos, spojrzął, trzeba, chrząszcz, powietrze, przyjaciel.

Po literach **b, p, d, t, k, g, ch, j, w** piszemy najczęściej rz. Ważniejsze wyjątki: **kształt, pszenica, pszczoła**.

132. Napisz zdania z wyrażeniami.

pracowita pszczołka
złocista pszenica
wspaniały kształt

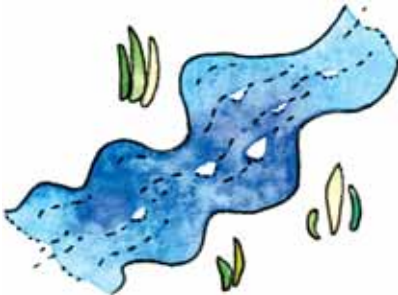
133. Uzupełnij wyrazy w zdaniach dwuznakiem rz lub sz.

Wiosenne pola i łąki są rajem dla p...czół. B...ęczące p...czółki zbierają tam nektar z pachnących kwiatów. Siadają też na kwitnących d...ewach. Zebrany nektar niosą do uli stojących blisko p...enicznego pola.

134. Rozwiąż zagadki.

Południe minęło,
niebo się zachmurza,
a na skrzydłach wiatru
pędzi groźna ....

Z gór strumieniem sływa,
przy morzu groźna bywa.

W twardej skorupie
smaczny skarb mieszka,
gdy go rozbijesz
znajdziesz .... .

Utraciła dawno swe liście zielone,
zostały jej jeszcze korale czerwone.

135. Wybierając co drugą literę, odczytaj ukryte wyrazy.

r r z z e e o o d d z z k k o o i i w w e e n n w w i i k k a a
o o d d r r z z z z e e w w c c i i h h
b b k k u u r r z z z z a a
w w r r i i z z e e u u r r c c z z a a b b ł ł a a

136. Przeczytaj tekst.

BURZA

Nagle zerwał się silny wiatr.
Słońce zakryła ciemna chmura.
Zaczęło się błyskać i lunął deszcz.
Lecą liście z wierzb i jarzębin.
Burza szaleje. Leje rzęśisty deszcz.
Ale burza trwa krótko. Po burzy
znów będzie słońko.

137. Odczytaj i zapisz to rebusowe zdanie.

to

r,

ty=rza

yby=moty

i

wa.

138. Uzupełnij zdania wyrazami z ramki.

Łódź płynie po rwącej .... .

Mama zrobiła pyszną sałatkę ze świeżych .... .

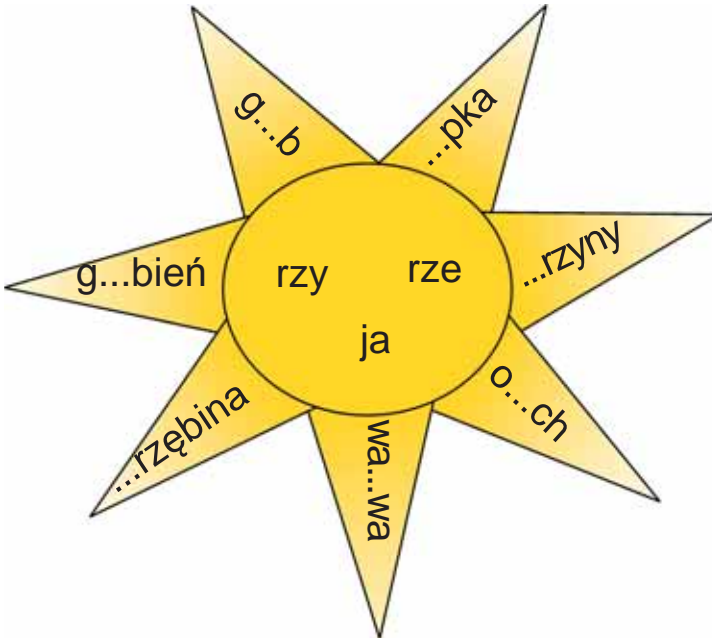
Leśniczy troszczy się o głodne .... .

Zrywa się wiatr, zaczyna grzmieć i padać — to początek .... .

zwierzęta, warzyw, rzecze, burzy

139. Wpisz odpowiednie sylaby ze środka gwiazdki w puste miejsca kropek promyków. Odczytaj głośno otrzymane wyrazy.

140. Przepisz i podkreśl wyrazy z rz.

OGRÓD WARZYWNY

Na zagonkach rośnie wiele warzyw. Czerwoną rzodkiewkę można już wrywać. Pod płotem rosną porzeczki i ogromny orzech.

Do wyrazów: *burza, rześisty, jarzębina, wierzba, orzech, warzywa, rzodkiewka, porzeczki, rzeka, zwierzęta* oraz niektórych imion — *Marzena, Katarzyna, Małgorzata* nie można dobrać takich wyrazów, w których *rz* wymienia się na *r*. Takie *rz* nazywa się niewymiennym.

141. Z podanych wyrazów ułóż i napisz zdania.

- 1) wakacje, pojedziemy, morze, nad, w.
- 2) klasie, naszej, w, porządek, o, dbamy.
- 3) zwierząt, lew, królem, jest.
- 4) moim, jest, Jerzy, przyjacielem, najlepszym.

142. Przeczytaj tekst. Wypisz wyrazy z *rz* do tabelki.

Do obiadu mamusia podaje dużo warzyw. Zjadamy je grzecznie i czekamy na deser. Czasami są to orzechy, konfitury z porzeczek, czy brzoskwinie. Choć jesteśmy wielkimi żarłokami, nigdy jeszcze nie bolały nas żołądki.

<i>rz</i> niewymienne	<i>rz</i> po 9 spółgłoskach

§ 9. Pisownia wyrazów z *ż*

143. Przeczytaj wiersz.

POŻAR

Leciała mucha z lasu od jeża.
Po drodze patrzy — strażacka wieża.
Na wieży strażak zasnął i chrapie.
W dole pod wieżą gapią się gapie.

Mucha strażaka ugryzła srodze,
Podskoczył strażak na jednej nodze.
W koło rozejrzał się —
o rety PALI SIĘ!

Na podstawie rysunków opowiedz o pracy ratownika.

144. Zapamiętaj pisownię wyrazów.

Duży, dyżurny, dżem, Grażyna, jeź, każdy, książka, łyżka, łyżwa, wąż, nożyczki, wieżowiec, żaba, żart, zboże, żyrafa, żyto, żuk, tuż, już.

145. W poniższych zdaniach ukryły się zwierzęta z ż. Odszukaj je i wypisz.

Ręką lewą żywo machnij.

Duża barka przybiła do brzegu.

Jeżeli mnie lubisz, to pogłaskaj tego psa.

Duży Rafał sam chodzi do szkoły.

146. W miejsca kropek wstaw odpowiednie wyrazy z ramki.

1. W nocy .... zastępuje na niebie słońce.
2. .... ma bardzo długą szyję.
3. Pod dębem znaleźliśmy mnóstwo .... .

4. W krzakach czaiła się jadowita ....
 5. Do hokeja potrzebne są ....

księżyc, żołądzi, żyrafa, krążki, żmija

147. Przeczytaj zdania. Potem zakryj je i napisz z pamięci.
 Sprawdź, czy nie ma błędów.

Żyrafa chciała schować się w życie.
 Żaba rechotała, że to dobry żart.
 W zbożu może się ukryć najwyżej wąż.

148. Przepisz tekst. Uzupełnij brakujące litery i wyrazy.

U...ądziliśmy p...yjęcie. Ka...dy p...ygotował jakiś
 p...ysmak. Hala podała na sałatkę z . Józio
 nałuskał włoskich . Gra...yna poczęstowała nas
 z czerwonych .

Zapamiętaj pisownię tych wyrazów: dyżurny, żeby, że, już, aż.

149. Przepisz, wpisując w miejsca kropek brakujące litery.

Najstar...ą mieszkanką naszego miasteczka jest pani
 Gra...yna Ch...anowska. Uwa...a się, ...e ma t...ysta lat,
 chocia... w ...eczywistości ...yje dopiero sto. Powa...ny
 wiek nie p...eszkadza jej w codziennych figlach. Płoszy
 ...aby w kału...ach, podbiera p...czołom miód, straszy ku-

kułkę mieszkającą w zega...e sąsiadki Kata...yny. To bardzo ...ywotna i ...eśka staruszka. Ut...ymuje, ...e pamięta ...ymskich cesa...y i gościła w swoim domu ryce...y.

§ 10. Pisownia wyrazów z ę i ą

150. Przepisz do zeszytu nazwy młodych zwierząt. Zwróć uwagę na samogłoski ę, ą, w tych nazwach.

krowa — cielę — cielątko
klacz — źrebię — źrebiątko
świnia — prosię — prosiątko
owca — jagnię — jagniątko

151. Postaw sylaby, tak by powstały wyrazy. Zapisz je.

siad są cik ką sy wą
wią roz nie za ką trój

152. Przepisz i podkreśl w tej rozmowie wyrazy z ę i ą.

Raz spytała kura gęsi:

— Czemu pani ciągle gęga? Przecież to istna udręka.

A gęś na to odgęgała pod nosem:

— Wolę gęgać, niżeli gdakać kurzym głosem.

153. Wypisz z wyliczanek wyrazy z ę.

Rozbrykany Jędrzek mały
język swój pokazał cały.
Mama załamuje ręce —
nie pokazuj już go więcej!

Raz na polu źrebię stało,
zęby gęsiom pokazało.
Gęsi zęby zobaczyły,
prędko źrebię przegoniły.
Raz, dwa, trzy, szukasz ty!

Dziś pod dębem
występ będzie,
więc niech każdy tu przybędzie.
Raz, dwa, trzy, gonisz ty.

154. Wpisz brakujące litery ą lub ę.

mały goł...b — duże goł...bie
mały d...b — wielkie d...by
mały z...b — duże z...by
mała g...ska — duża g...ś
mała gał...ż — wielkie gał...zie
mała r...czka — duża r...ka

155. Zaobserwuj, co się stanie, jeżeli pominiemy „ogonek” w literach ą i ę. Napisz wyrazy według wzoru.

Wzór: zamiast *zginać* będzie — *zginać*

lęk —

pączki —

bąk —

156. Wierszyk do zapamiętania.

Gąsior gąski wiódł na łąkę,
 nóżka w nóżkę, rączka w rączkę.
 Na początku mądra drepcze,
 za nią piątka młodych jeszcze,
 w końcu śpiąca w marszu płąsa,
 płatki kwiatków ciągle strąca.

157. Połącz wyrazy w pary według wzoru.

jadą	gąska	zajęcy	dąb
zab	idą	gęsi	zęby
mówią	zajac	biegnę	mówię
jadę	biegną	idę	dęby

158. Przepisz zdania, wpisując w miejsca kropek *ą* lub *ę*.

J...drek paśł g...ski na ł...ce. Ogromny d...b nad jego
 głow... rzucał przyjemny cień. Nad nim latał brz...cz...cy
 b...k. Mi...dzy gał...zkami d...bu paj...k tkął delikatn... sieć.
 G...si pilnował stary g...sior. Bał się go tchórzliwy królik i
 groźny w...ż.

§ 11. Pisownia wyrazów z **h** i **ch**

159. Przepisz i podkreśl wyrazy z *h*.

IMIENINY BABCI HALINY

Babcia Halina ma imieniny. To święto dla całej rodziny.
 Przyszła ciocia Hania i wujek Henryk. Mama nakryła stół

haftowanym obrusem. Dziadek postawił na nim bukiet herbacianych róż. Hubert gra na harmonii „Sto lat”. Wszyscy siedzą przy stole, piją herbatę i jedzą smaczne herbatniki. Babcia siedzi na honorowym miejscu w fotelu.

160. Wierszyk do zapamiętania.

Kłopotliwe samo *h*
dość szczególną skłonność ma,
lubi hałaśliwe słowa:

*huk, harmider, hałasować,
heca, hurmem, hej, hop,
hura, hola, horda, hejnał,
hulać, hasać, halo, hop, wataha...*

W tych wypadkach się nie wahaj.

W. Gawdzik

161. Dopisz do wierszyka rymy. Wypisz wszystkie wyrazy z *h*.

Co za hałas, co za .....!
To z hamaka zleciał kruk.
Bo kto widział, by na haku
huśtał się sam kruk w ....

162. Podpisz obrazki. Ułóż zdania z tymi wyrazami.

W imionach zaczynających się na głoskę *h* piszemy na początku wielkie *H*.

Hania, Helena, Halina, Honorata, Hela, Henio, Hubert.

163. Uzupełnij tekst literami *h* oraz *ch*.

a) ...enryś ...ušta się w ...amaku. Tymczasem niebo się za...murzyło. Nagle błyskawica rozdarła ...mury, za...uczał piorun. — ...odź do domu, taka wi...ura! Za ...wilę lunie deszcz — woła mama.

b) Ale ...enryś udaje bo...atera. Jeszcze tro...ę ...ce się po...uštać. Wtem jak nie zacznie padać! ...enio ...yc z ...amaka! Zanim się s...ronił pod da...em, zmókł do su...ej nitki. Było dużo śmie...u i ucie...y z tego zmokniętego zu...a.

164. Przeczytaj zagadki. Zapisz rozwiązania.

Wiele osób liczy on,
a dyrygent znaki daje;
wszyscy czują, że drży mur,
Bo to śpiewa _ _ ó _.

Pachnąca i przystrojona
w świecidełek moc,
z lasu w święta przyszła do nas
w wigilijną noc.

_ _ _ _ i _ _ _ _

W lesie mieszka psotnik ten,
Co przedrzeźnia wszystkich.
Nikt nie widzi jednak go,
za to każdy słyszy.

_ _ _ _ _

165. Wykreśl w każdej linijce nazwy przedmiotów przedstawionych na obrazkach, a otrzymane zdanie zapisz. Podkreśl wyrazy z *ch*.

1. KŁSAIKĄOŻMKAY
2. CFHOŁTOĘPILEC
3. ZOŁJÓWAEDKŁ
4. CSAALNKYI
5. BOSCOHWENA EK
6. CUCKIHELEREBAK

166. Przepisz i wpisz w miejsca kropek *ch* lub *h*.

Mi...ał i ...enio są miłymi ...łopcami. ...odzą razem do ...ali sportowej. Jest tam straszny ...ałas. Po meczu posiadają się ...lebem i ...erbatą.

167. Przeczytaj i wypisz z tekstu wyrazy, w których *ch* wymienia się na *sz*.

Jesienią byliśmy świadkami niezwykłego wydarzenia. Na dach z blachy jednego z gmachów wszedł znany tłuścioch. Trochę przestraszył się wysokości i próbował w pośpiechu wrócić na ziemię. Sąsiedzi ułożyli na chodniku stertę puchowych poduch, na które zeskokczył z głośnym, cichym klapnięciem dojrzałej gruszki. Pełen skruchy szybko pobiegł do domu.

Wzór: dach — daszek.

Sprawdzian I

Ortografia

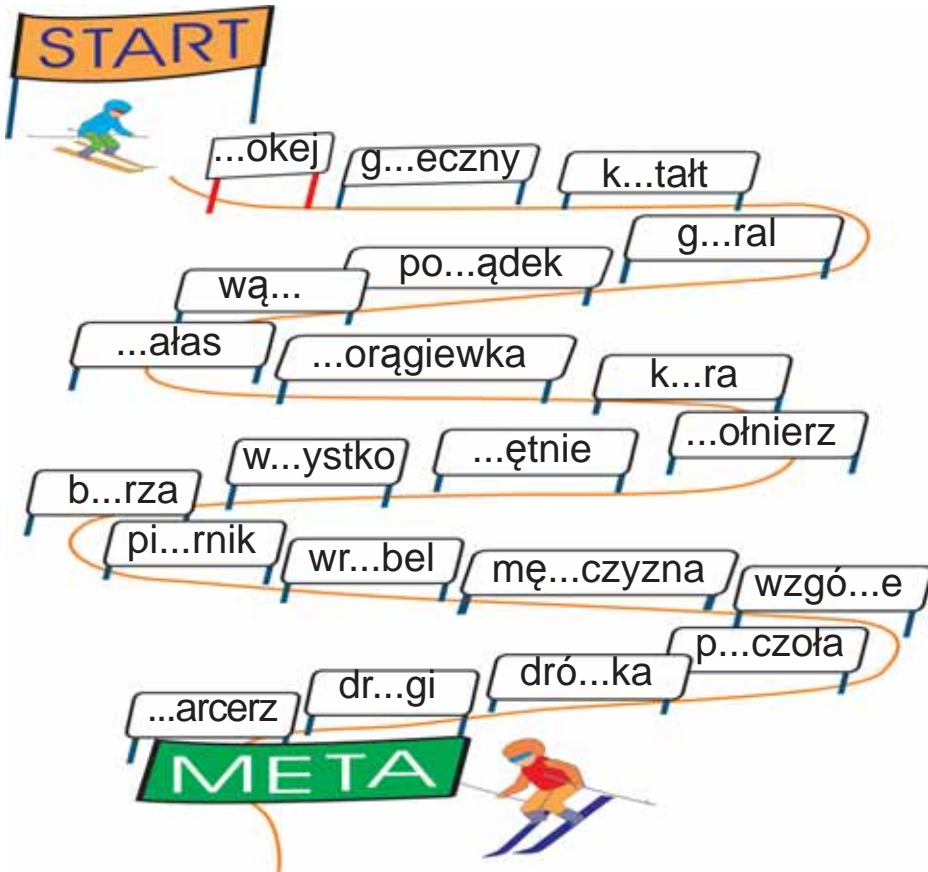

1. Wpisz brakujące litery.

1. W sadzie rosną d...ewa i k...ewy owocowe.
2. Na sk...yżowaniu stoi samoch...d i konny w...z.
3. W ogr...dku na g...ądkach ziele...ą się wa...ywa.
4. Dziewczynka karmi kury, kurcz...ta i g...si.
5. P...ed domem kwitną piękne r...żnokolorowe t...li-pany.

2. Pokonaj slalom ortograficzny. Przepisz wyrazy, wpisując brakujące litery.

3. Odczytaj wyrazy i napisz je w odpowiedniej rubryce.

rz po spółgłoskach	rz niewymienne

4. Pisanie z komentowaniem.

Józio i Helenka karmią kury, kaczki i gęsi. Nagle zjawyły się wróble. Czują się tu jak prawdziwi domownicy.

Na stoliku Kasi leżą: piórniki, gumka, ołówek i zeszyt.

Kot Psot wskoczył z hałasem na stół. Strącił ogonem wazon. Wazon spadł z hukiem na podłogę.

W parku zobaczyliśmy wiewiórkę. Siedziała spokojnie i zjadała orzeszka.

Na półce Zosi stoją w rzędzie różne zwierzątka. Jest tam pluszowy miś, kolorowy struś i ruda wiewiórka.

5. Wykreślanka.

Wykreśl z diagramu następujące wyrazy:

Ż	O	P	O	R	A	Ż	K	A	R
Y	T	D	R	U	Ż	Y	N	A	O
C	Ł	C	I	Ę	Ż	A	R	O	D
Z	Ó	Ż	J	E	Ż	E	L	I	W
E	Ż	Y	Ś	W	I	E	Ż	Y	A
N	K	C	G	Ł	Y	Ż	W	Y	Ż
I	O	I	A	R	D	U	Ż	Y	N
E	A	E	Ż	F	Ż	A	R	T	Y
I	C	H	O	C	I	A	Ż	A	X

- drużyna
- porażka
- życzenie
- łóżko
- ciężar
- chociaż
- odważny
- świeży
- życie
- łyżwy
- duży
- aż
- żart

Z pozostałych liter odczytaj hasło i uzupełnij zdanie.

..... n|e] ve?s-t] t|ru_d|n_a].

T#}e_b=a] [v¹] t|y||k_o p_o-|u_8ia].

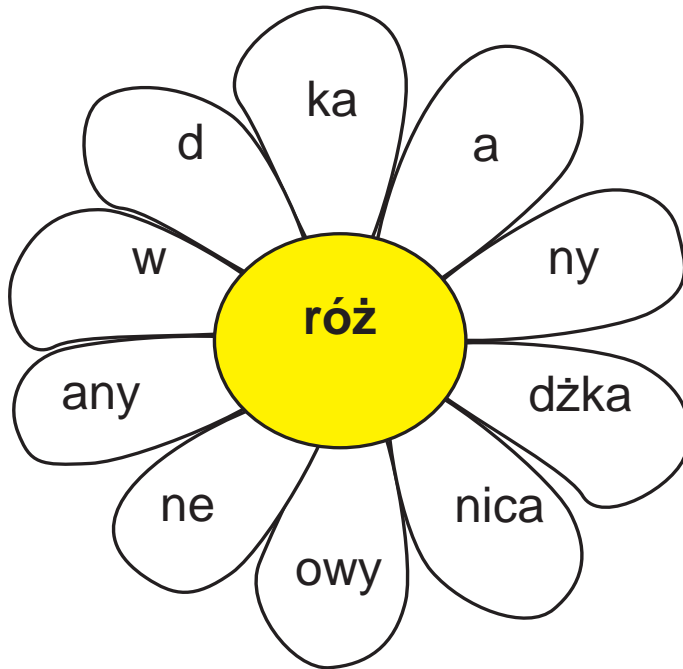
6. Wpisz ą lub ę.

Ł...ka tak się zieleni,
 pachn... kwiaty, ptak śpiewa,
 nad wami płyn... chmurki
 na niebieskim tle nieba.

I. Landau

7. Utwórz i zapisz wyrazy:

d[ó]+[k_a],

8. Uzupełnij litery w przysłowiach.

Kwie...eń co de...czem rosi,
wiele owoc...w p...ynosi.

G...mot w kwiet...u — dobra nowina,
ju... szron roślin nie poś...na.

Co ma...ec wypie...e, to kw...cień wysie...e.

W marcu, gdy są g...moty,
urośnie zbo...e ponad płoty.

§ 12. Nazwy czynności

168. Odpowiedz za pomocą jednego wyrazu.

Co robi Mruczek?

Co robi Ola?

REGULAMIN DYŻURNEGO

Dyżurny **podlewa** kwiaty.

Wyciera tablicę i **ściera** kurze.

Dyżurny **otwiera** okno.

Po lekcjach **sprząta** klasę.

169. Dobierz podpisy do obrazków. Opowiedz o obowiązkach dyżurnego. Wypisz wyrazy oznaczające czynności, oddziel je przecinkami.

170. Uzupełnij zdania nazwami czynności z ramki.

ciągnie, roznosi, czyta, lepi

Tatuś .... gazetę.

Listonosz ..... listy.

Hela ..... sanki.

Adam ..... kule.

171. Przepisz uzupełniając rz lub sz. Podkreśl wyrazy oznaczające nazwy czynności.

Lubię w...ystkie jesienne miesiące.

We w...eśniu kwitną w...osy.

W październiku w...ędzie leżą kolorowe liście.

W listopadzie często pojawia się pierw...y śnieg.

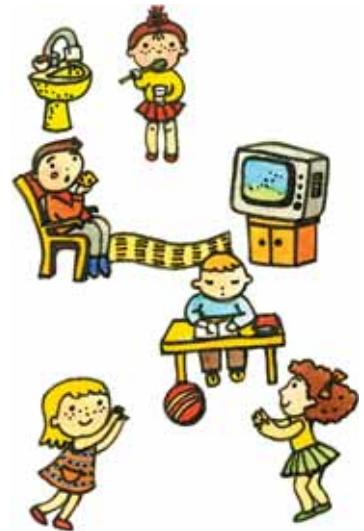
172. Nazwij czynności, które wykonują dzieci. Przepisz i uzupełnij zdania tymi wyrazami.

H_a|n|j_a] .... z_ê|8y.

Z|8y|5_e|k] .... h_e|r|9a|t|n|i|k|i|j].

O_ł_e|k] .... l_e|k|c|ve].

M_a|r|i_o_ł_a] .... [(p|i|ł|k_ê].

173. Przeczytaj zdania. Ułóż do niego zdanie pytające o wykonywaną czynność.

Dzieci zbierają liście w parku.

Zeszyt leży na stole.

Drzwi szkoły są otwarte.

§ 13. Nazwy ludzi

O ludzi pytamy: **Kto to?**

174. Wybierz z ramki nazwy ludzi i wpisz je do zeszytu.

brat, żaba, nauczyciel, lis, Andrzej, malarz, telefon, brzoza, uczeń, grzyb, dziadek, róża, leśniczy, piórnik, miska, matka

175. Przepisz do zeszytu i zapamiętaj.

MOJA RODZINA

Moja mamusia i mój tatuś to moi rodzice.

Mój brat Maciej i siostra Anka to moje rodzeństwo.

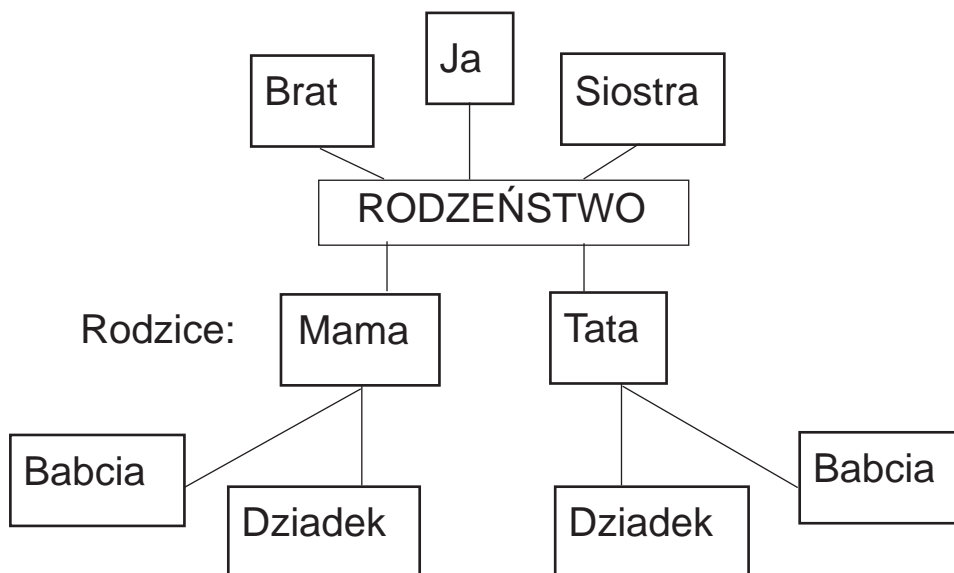
Mama mojej mamy i mama mojego taty to moje babcie.

A tato mojego taty to mój dziadek.
 Siostra mamy lub taty to moja ciocia.
 Brat mamy lub taty to mój wujek.
 Dzieci wujka i cioci to moi kuzyni i kuzynki.
 Ja też jestem dla nich kuzynem lub kuzynką.

176. Napisz imiona i nazwiska członków swojej rodziny.

Imiona i nazwiska piszemy **wielką literą**.

177. Uzupełnij zdania odpowiednimi wyrazami.

lekarz 1.	Tata Marcina jest .... (1.), a mamusia
nauczyciel 2.	.... (2.).
pielęgniarka 3.	Tatuś Kamila pracuje jako .... (4.),
policjant 4.	a mama jest .... (3.)

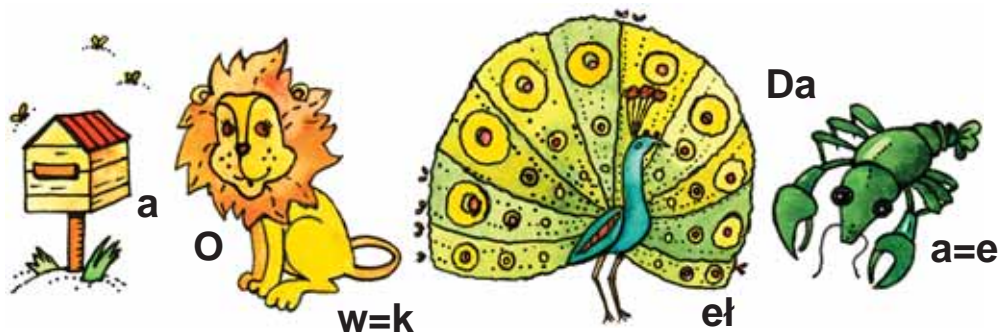

178. Wierszyk do zapamiętania.

Ja, Wielka Litera,
kłaniam Ci się nisko.
Napisz mnie, gdy piszesz
imię i nazwisko.
Napisz mnie w tytule,
po kropce mnie napisz.
Bo gdy nie napiszesz,
powiem, że się gapisz. (...)
R. Pisarski

179. Odgadnij imiona dzieci. Zapisz je.

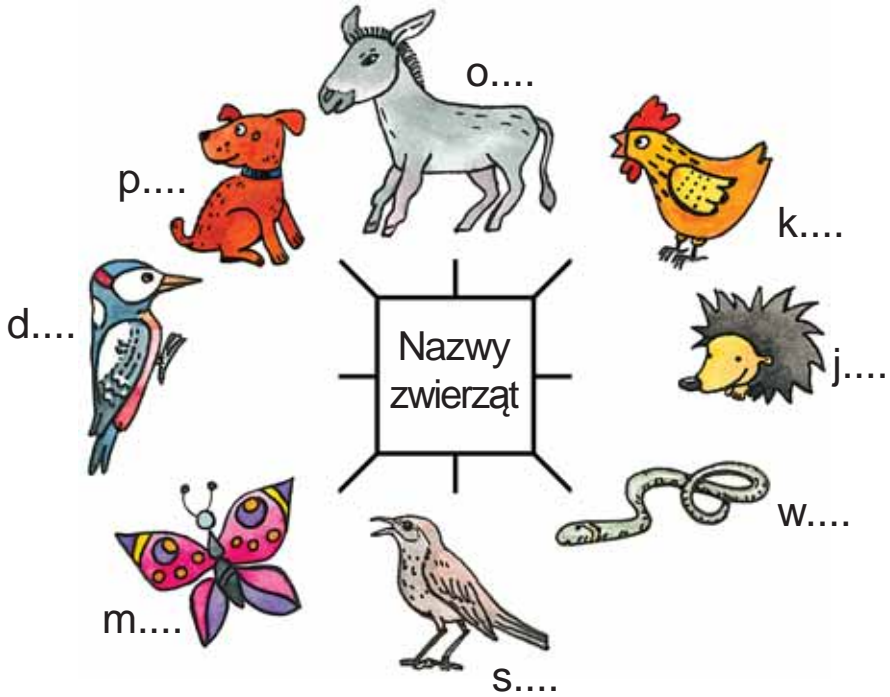
180. Wypisz z tekstu imiona i nazwiska. Na jakie pytanie odpowiadają?

Adaś Niezgoda chodzi do drugiej klasy. W ławce siedzi z Anią Borowską. Koleżanki mówią na nią Borka. Borka ma małego pieska. Podczas wakacji on zostaje pod opieką cioci Klary.

Zagadka

Ada, Ala, As ma mnie, Olek, Jurek, Burek – nie.
Jestem pierwsza w alfabecie.
Jak nazywam się, czy wiecie?

§ 14. Nazwy zwierząt

O zwierzęta pytamy: **Co to?**

181. Czy znasz te powiedzenia? Uzupełnij je nazwami zwierząt ze schematu. Przepisz do zeszytu.

Wierny jak ...

Śpiewa jak ...

Uparty jak ...

Barwny jak ...

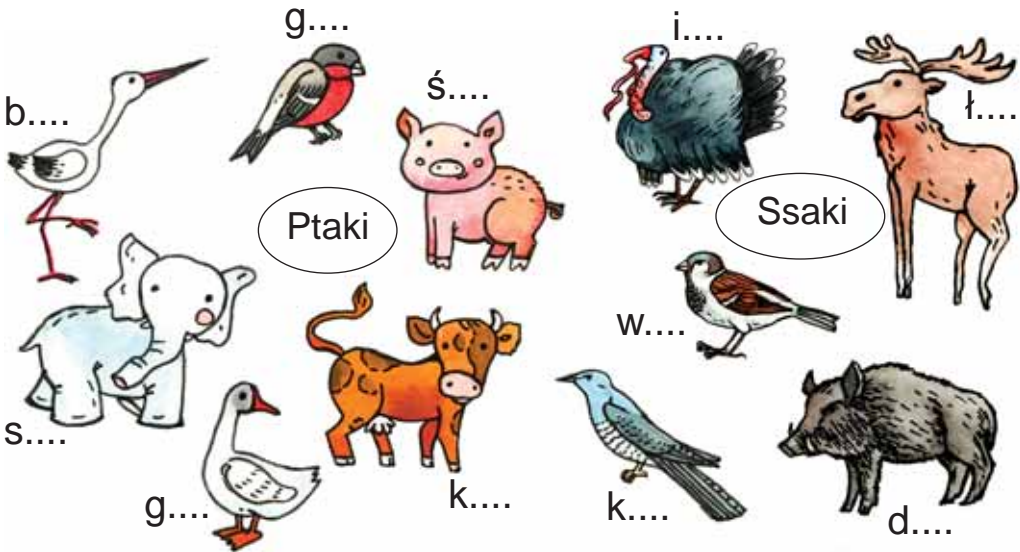
182. Uważnie przeczytaj przysłowia. Wybrane przysłowie napisz z pamięci w zeszycie.

1. Bawi się jak kot myszką.
2. Kot się myje, będą goście.
3. Nie kupuj kota w worku.
4. Kot chodzi zawsze swoimi drogami.

Według "Świerszczyka"

183. Wypisz w dwóch kolumnach nazwy zwierząt według wzoru.

184. Wypisz zdania charakteryzujące ptaki i podkreśl w nich rzeczowniki.

- Mają dzioby.
- Żywią się mlekiem matki.
- Ciało jest pokryte piórami.
- Są żyworodne.
- Wykluwają się z jaj.
- Mają cztery nogi i kopyta.
- Mają dwie nogi i skrzydła.

185. Jak wabią się psy i koty? Dopisz inne przykłady.

Azor, Puszek, ...

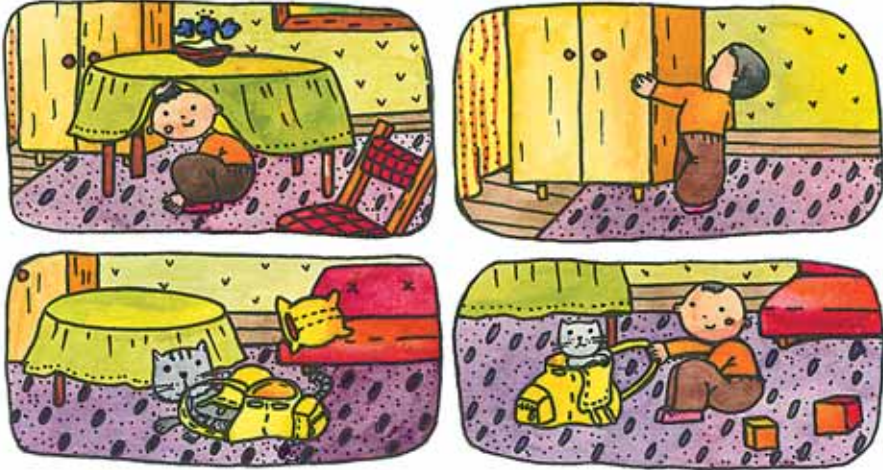

Imiona zwierząt piszemy **wielką literą**.

- 184.** Opowiedz przygodę Romka. Dobierz podpisy do obrazków. Przepisz zdania w prawidłowej kolejności.

PRZYGODA ROMKA

Mały kotek wygląda z tornistra.
Romek szuka tornistra.
Kotka przynosi tornister.
Chłopiec zagląda za szafę.

Jak zdrobniale można nazwać małe koty?

185. Przeczytaj jak pieszczotliwie można nazwać psa.

Pies — piesek, pieseczek, psiaczek, psina, psiak.
Ciapek to psiaczek Wojtusia.

Ułóż podobne zdania z dwoma wyrazami.

186. Uzupełnij tekst odpowiednimi nazwami zwierząt. Podkreśl wpisane wyrazy.

WYCIECZKA DO ZOO

W zoo są .... i ....., a w klatce .... zły.
Są .... jak beczki i .... w pasczki.

Jest .... wysoka, a w basenie pływa ....
Zwinięty .... długi i barwne ....

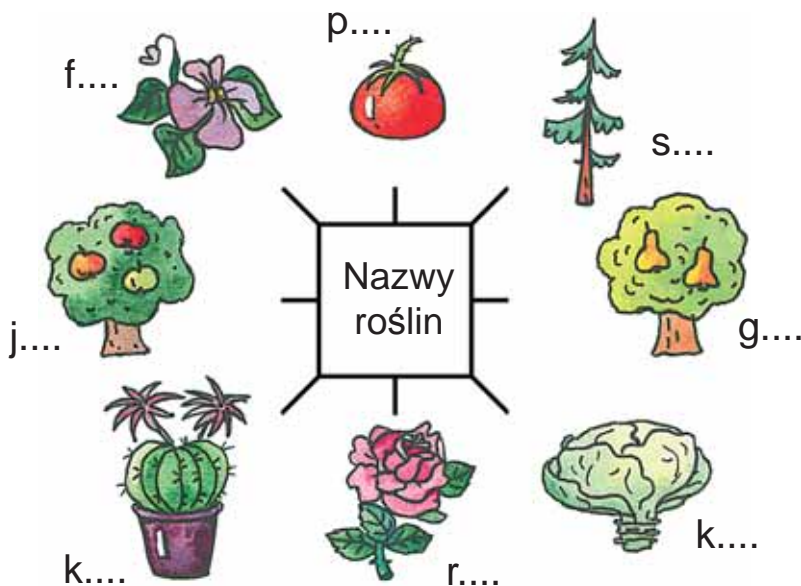
słonie, hipopotamy, lwy, tygrys,
zebra, foka, żyrafa, papugi, wąż

187. Jakie zwierzęta ukryły się w zdaniach? Odszukaj je i zapisz ich nazwy.

Wzór: Kurs karate prowadzi kolega taty — pan Bogdan.
Na czubku ratusza ptaki zbudowały gniazdo.
Do niedawna był tam sklep, a tu kantor.
Tata wstawił w kuchni nowy zlew.
Dzisiaj od rana świeci słońce.
Ja zjem ryż na mleku, a ty grysik.
Czy to jest szczaw? Nie, to perz.

§ 15. Nazwy roślin

O rośliny pytamy: **Co to?**

188. Przyjrzyj się obrazkom. Rozpoznaj rośliny. Ułóż z liter ich nazwy i zapisz do zeszytu.

roz**ba**

aw**kno**ail

bd**ą**

ż**ró**a

wri**ś**ek

np**ul**tia

ab**zw**rei

ł**ko**efi

189. Wybierz nazwy roślin i napisz je.

Jodła, porzeczka, pies, róża, wiśnia, dąb, bez, kukułka, jaśmin, ogórek, krokus, lipa, bratek, fotel, konwalia, ciocia, jabłko, stokrotka, książka.

190. Przeczytaj tekst. Wypisz w dwóch kolumnach nazwy drzew i kwiatów.

Piękny jest park. Zielenią się kasztanowce i lipy. Wierzbę długimi gałązkami dotykają ziemi. Na klombach kwitną tulipany, bratki, róże.

191. Przyjrzyj się ilustracjom warzyw i owoców. Napisz nazwy do zeszytu oraz dopisz po trzy nazwy do każdej grupy.

Warzywa

Owoce

192. Zaplanuj, jakie warzywa zjesz każdego dnia. Narysuj je w zeszyte i podpisz według wzoru.

Poniedziałek

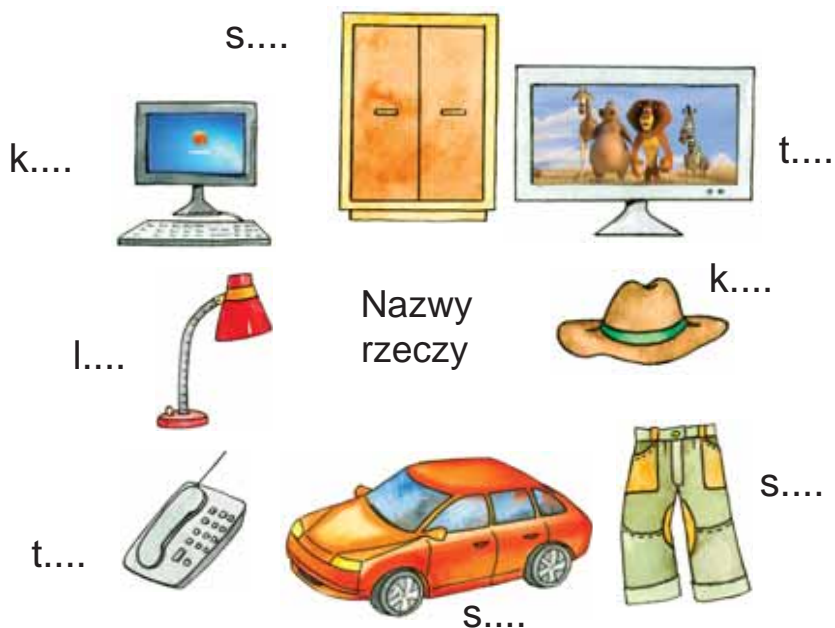

193. Na podstawie ilustracji wypisz nazwy roślin.

§ 16. Nazwy rzeczy

O rzeczy pytamy: **Co to?**

194. Powiedz, jakie części ubrania znajdują się w tej szafie. Ułóż z sylab osiem nazw i napisz je.

Według "Pentliczka"

Wyliczane wyrazy oddziela się przecinkami.

195. Przyjrzyj się obrazkom i napisz, co kto zbiera.

Ba|rte|k] z|8i_e|%a

W|6|%o|n|l|k_a] z|8i_e|%a]

T-a|t_a] k_o_#e|k_c|jon|u|ve]

C|i_o_€|i_a] H_e|l_a] g%o!_a_d|z|i]

Napisz, co zbierasz ty.

196. Przeczytaj uważnie tekst i powiedz jakie przedmioty znalazły się w tajemniczej „skrzyni” Piotrusia. Pomóż mu sporządzić spis rzeczy.

Piotruś robił porządek wśród swoich zabawek. Wśród starych zapomnianych przedmiotów znalazł prawdziwe skarby. Zaczął je porządkować i odkładać do starej skrzyni. Pomyślał: — Będzie to moja tajemnicza skrzynia skarbów. Umieścił w niej:

197. Rozwiąż zagadki.

Jakie obuwie
do tego służy,
żeby nóg nie moczyć
nawet w kałuży?

Kiedy kaszlesz,
kichasz w głos,
w co należy
wsadzić nos?

Na drutach zrobimy,
na szyję włożymy,
chroni przed grypą,
a także przed chrypą.

Uzupełnij zdania wyrazami, które są rozwiązaniem zagadek.

Zakładam ....., żeby nie zamoczyć nóg.
Jurek dostał nowy .... i rękawiczki.
Każdy uczeń ma ....(ę) do nosa.

198. Przepisz tekst, zastępując rysunki wyrazami.

Pałił się las. Chłopcy zauważyli . Zaczęli gasić i . Nie wierzyli, że trawa zapaliła się od porzuconej . Pozbierali starannie resztki . Zakopali w ziemię. Wrócili do . Opowiedzieli rodzicom o swojej przygodzie i zapamiętali, że nie można pozostawiać w lesie.

199. Wybierz ubrania i nazwij te, które będą odpowiednie do następujących pór roku a) lato, b) jesień, c) zima.

200. Przeczytaj uważnie.

Nazwy ludzi

Kto to?

mama
lekarz
Wiśniewski
koledzy
Małgorzata
chłopiec
sąsiad

Nazwy zwierząt

Co to?

bocian
koty
motyl
kury
żaby
wąż
koza

Nazwy roślin

Co to?

lipa
kaktus
kapusta
konwalia
drzewo
krzak
trawa

Nazwy rzeczy

Co to?

chleb
suknie
samolot
balon
skakanka
stół
buty

Nazwy ludzi, zwierząt, roślin i rzeczy — to są rzeczowniki.

O ludzi pytamy: *Kto?*

O zwierzęta, rośliny i rzeczy pytamy: *Co?*

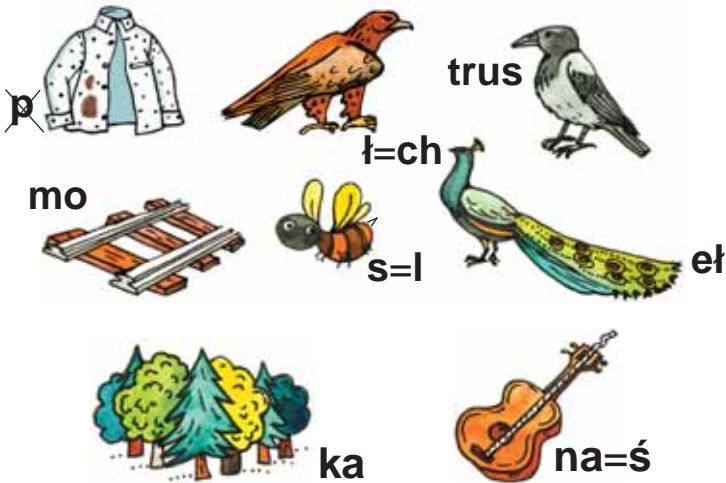
201. Przepisz i uzupełnij zdania.

Nazwy ludzi, zwierząt, roślin i rzeczy to .... .

Pytamy o nie .... lub .... .

202. Odgadnij rebusy. Zapisz rzeczowniki we właściwej grupie. Pamiętaj o przecinku przy wyliczaniu.

Nazwy ludzi:

Nazwy zwierząt:

Nazwy roślin:

Nazwy rzeczy:

203. Przepisz grupy wyrazów i każdą z nich nazwij.

hutnik

dziecko

tatuś

pani

nazwy

_____

jodła

pokrzywa

burak

tulipan

nazwy

_____

pszczoła

jeź

królik

hipopotam

nazwy

_____

czapka

nożyczki

pudełko

lalka

nazwy

_____

204. Dopisz wyrazy o podobnym znaczeniu.

Kartofel — ....., domek — ....., samochód — .....,
garnuszek — ....., notatnik — ....., hałas — .....,
moc — ....., osoba — ....., puszcza — ....., rzecz — .....,
tytuł — ....., flamaster — ....., wiadro — ....., upominek —
..... .

205. Podaj jak najwięcej znaczeń do wyrazów.

Wzór: zamek — do drzwi, pałac, suwak

Klucz —

Igły —

Lizak —

Grzebień —

Zebra —

Korale —

§ 17. Pisownia wielkiej litery

206. Połącz tytuły książek z imionami i nazwiskami autorów.

Julian Tuwim, Maria Konopnicka
Maria Kownacka, Czesław Janczarski

“Wiersze dla dzieci”

“Plastusiowy pamiętnik”

“Na jagody”

“Jak Wojtek został strażakiem”

207. Uzupełnij podpisy imionami zwierząt z książek i filmów dla dzieci.

Pies ....

Myszka ....

Koziółek ....

Miś ....

Miki

Matolek

Puchatek

Reksio

Imiona i nazwiska piszemy **wielką literą**.
Imiona zwierząt też piszemy **wielką literą**.

208. Odszukaj błędnie napisane tytuły bajek i napisz je poprawnie. Która z nich jest twoją ulubioną bajką?

Zielony
Kapturek

Piękne
Kaczątko

Kopciuszek

Bolek
i Lolek

Kubuś
Puchatek

Jaś
i Zosia

209. Odgadnij, czyje to imiona:

Burek, Siwek, Mruczuś, Krasula, Donald, Uszatek, Łysek, Karusek, Pucek.

210. Przepisz zdania i uzupełnij imionami swoich koleżanek lub kolegów.

Lubię moją koleżankę ....

Mój kolega .... jest uczynny.

Chętnie bawię się z ....

211. Jakie to imiona? Napisz z nimi zdania.

Fnarke

bHture

źnraGya

212. Dokończ zdania, wpisując imiona tak, aby powstały rymowanki.

Jan, Psotek, Rozalka, Bąbelek, Halinka

Ta dziewczynka to ....

Ta lalka to ....

Ten pan to ....

Ten kundelek to ....

Ten kotek to ....

Nazwy rzek, gór, miast, państw i mieszkańców krajów
piszemy **wielką literą**.

213. Przepisz tekst. Uzupełnij wyrazy.

Na Ukrainie jest dużo pięknych miast. Tomek w czasie wakacji pojedzie do ...dessy. Monika zwiedzi ...ijów, naszą stolicę. A Jacek i Marek pojedą do Polski. Zwiedzą ...raków, ...arszawę i ...dańsk.

214. Przeczytaj uważnie.

KTO WYJAŚNI?

W pewnej klasie pewien Franek
pilnie pisze cały rano:

przez „w” małe Warszawa,

przez „n” małe Nieszawa,

przez „i” małe Ignacy,

przez „p” małe Pankracy,

przez „m” małe Mickiewicz,

przez „s” małe Sienkiewicz,

przez „h” małe Hiszpania,

przez „a” małe Albania,

przez „p” małe Pilica,

przez „ł” małe Łomnica.

Sąsiad Franka głową kiwa

i tak wreszcie się odzywa:

— Błąd na błędzie, mój kolego...

Kto wyjaśni nam, dlaczego?

R. Pisarski

Czy potrafisz powiedzieć, jakie błędy popełnia Franek?

215. W tych zdaniach ukryto nazwy rzek. Odgadnij je i zapisz. Pamiętaj o wielkiej literze.

Wzór: Dziadek ma ładny **s**amochód.

Patrzę ku niebu, gdy leci śmigłowiec.

Dziś od rana jestem wesoły.

Na niebie zawisła ciemna chmura.

Ta sprawa nie jest warta twoich łez.

Bukiet bzu radość sprawi każdej mamie.

(Sprawdź siebie: Warta, Odra, Bzura, Bug, Wisła)

216. Przeczytaj uważnie tekst. Napisz kto przysłał te pocztówki.

Ela Jaworska była latem u wujka w Nowym Targu. Mieszkała przy ulicy Słonecznej. Jej koleżanka Irena Białek była na kolonii w Odessie. Pierwszy raz widziała Morze Czarne.

Tę pocztówkę przysłała ....

Tę pocztówkę przysłała ....

217. Przepisz zdania i podkreśl wielkie litery.

Wisła i Odra to najdłuższe rzeki w Polsce.

Nad Wisłą leży Kraków i Warszawa.

Dniepr jest największą rzeką w Ukrainie.

Nad Dnieprem leży Kijów.

218. W miejsca kropek wpisz właściwe litery. Jaką literą piszemy imiona, nazwy miast i rzek?

...dańsk, ...ista, ...dra, ...lźbieta, ...ichał, ...raków,
 ...ijów, ...arszawa, ...wów, ...arta, ...azimierz, ...arek, ...opot,
 ...niepr.

§ 18. Liczba pojedyncza i liczba mnoga

219. Podane rzeczowniki napisz według wzoru:

Wzór: ławka — ławki	tablica — tablice
książka —	talerz —
wstążka —	uczennica —
kolega — koledzy	jezioro — jeziora
rakieta —	okno —
moneta —	krzesło —

Gdy mówimy tylko o **jednym przedmiocie**, używamy rzeczowników w **liczbie pojedynczej**.

Gdy mówimy o **kilku przedmiotach**, używamy rzeczowników w **liczbie mnogiej**.

220. Przeczytaj wiersz. Wskaż rzeczowniki użyte w liczbie pojedynczej i w liczbie mnogiej.

DWIE LICZBY

Wszystkie dzieci, nawet małe,
 zaraz nam przypomnieć mogą,
 że odróżnia się dwie liczby:
 pojedynczą oraz mnogą.
 Pojedynczej używamy,
 gdy o jednej rzeczy mowa.
 Mówi się więc: jedna świeca,

gruszka, kamień, kwiat czy sowa.
Oczywiście w liczbie mnogiej
mówi się już: świece, gruszki,
kwiaty, sowy czy kamienie,
buty, stoły czy poduszki.

R. Pisarski

221. Wypisz w jednej kolumnie rzeczowniki w liczbie pojedynczej, w drugiej — rzeczowniki w liczbie mnogiej.

Piłka, owoc, łódka, czereśnie, powietrze, skrzydła, ptaki, liść, skóra, wrzawa, szmer, bór, słoneczniki, maki, porzeczki.

222. Przepisz podany tekst. Rzeczowniki w nawiasach użyj w liczbie mnogiej.

CO KOMU DAMY

Zimą ptaki i zwierzęta potrzebują naszej pomocy. Na (gałąź) zawiesimy słoninkę dla (sikorka). (Ptak) nasypimy (ziarenko) i (okruszek). Do (paśnik) włożymy siano dla (sarenka). (Wiewiórka) damy (orzeszek). Przysmakiem (dzik) są (żołędź). (Zajaczek) lubią (marchewka).

223. Wypisz rzeczowniki i określ ich liczbę.

TECZKA ZOSI

Krzyk i hałas słyhać z teczki:
„Zróbże, Zosiu, porządeczki!”
Płaczą kredki i ołówki —
połamały im się główki.
Płacze książka z wielkim kleksem,
wstyd mieć w teczce taką beksę.

W. Broniewski

224. Przeczytaj i przepisz uważnie zdania. Podkreśl rzeczowniki w liczbie mnogiej.

W piórniku Tomka są mazaki i nożyczki.
Na ławkach leżą kolorowe książki i zeszyty.

225. Odszukaj na obrazku zwierzęta, które ukryły się przed hałasującymi w lesie dziećmi, i zapisz ich nazwy w liczbie pojedynczej i mnogiej.

<i>liczba pojedyncza</i>	<i>liczba mnoga</i>

226. Uzupełnij i przepisz. Wyciągnij dla siebie wniosek.

- a) kredki — bo 5 kredek
skarpetki — bo 6 ....
spodki — bo 1 ....
ża...ki — bo 5 żabek
wę...ki — bo 6 wędek
chus...ki — bo 7 chustek
- b) wielory... — bo wieloryby
grzy...ki — bo grzybek
pojaz... — bo pojazdy
tore...ka — bo torba

§ 19. Przymiotnik

227. Przeczytaj. Poszukaj w podanym tekście wyrazów, które określają rzeczowniki.

ŻÓŁTY MOTYL

Żółty motyl się w liście zabłąkał,
razem lata nad sadem, nad łąką...
Razem z nim upadł na trawę,
pełną kurzu, suchą, żółtawą...
I nikt nie wie — żółtych liści tu tyle —
co jest liściem, a co żółtym motylem?

M. Kowalewska

228. Dokończ zdanie, wybierając odpowiednie wyrazy.

Tegoroczna zima jest .... .

słoneczna, chłodna, śnieżna, mroźna,
deszczowa, upalna, długa, gorąca, piękna, krótka

229. Do podanych rzeczowników dopisz określenia.

książka (*jaka?*)

pomidor (*jaki?*)

cytryna (*jaka?*)

słońce (*jakie?*)

samochód (*jaki?*)

jabłko (*jakie?*)

Wyrazy, które wskazują na cechy osób, zwierząt, roślin i przedmiotów — nazywamy **przymiotnikami**.

O przymiotniki pytamy: *jaki? jaka? jakie?*

- 230.** a) Przepisz i podkreśl falistą linią przymiotniki. Ustnie określ, jaką rolę spełniają one w tekście.

ZIMORODEK

Na gałązce nad wodą siedział śliczny zimorodek, nieduży ptaszek. Dziób miał spiczasty, długi, dłuższy nawet od głowy. Głowa i cały wierzch ciała połyskiwały błękitno-zielonymi piórkami. Pod gardłem miał dużą, białą plamę. Spód ciała brązowawy. Krótkie, czerwone nóżki mocno obejmowały gałązkę. Króciutki ogon wyglądał zabawnie.

Według H.Zdzitowieckiej

- b) Na podstawie tekstu odpowiedz na pytania:
- Jakim ptaszkiem jest zimorodek?
  - Jaki ma dziób?
  - Jaką ma głowę?
  - Jakiego koloru są piórka?
  - Jaką plamkę ma pod gardłem?
  - Jakie ma nóżki i ogon?

- 231.** Dopisz przymiotniki do rzeczowników.

CO MOŻNA KUPIĆ W SKLEPIE?

Płaszczki letnie, zimowe, skórzane.

Sukienki ....., ..., ...

Zabawki ....., ..., ...

Tornistry ....., ..., ...

Obuwie ....., ..., ...

Parasolki ....., ..., ...

- 232.** Do każdego przymiotnika dopisz przymiotnik o znaczeniu przeciwnym.

dobry — zły

ciemny —

zdrowy —

młody —

długi —

gruby —

silny —

wysoki —

ładny —

233. Dobierz parami następujące przymiotniki o znaczeniu przeciwnym, dodaj słowa pasujące do tych określeń.

Wzór: słaby papier — mocny sznurek.

brudny, leniwy, mały, dobry, czysty, odważny,
tchórzliwy, pracowity, rozrzutny, oszczędny, duży, zły

234. Napisz z pamięci. Podkreśl przymiotniki o znaczeniu przeciwnym.

Tańcowały dwa Michały,
jeden duży, drugi mały.
Mały zaczął w kółko krążyć,
duży nie mógł za nim zdążyć.

235. Wyszukaj w nawiasie przymiotniki bliskoznaczne do podanych przymiotników:

silny — .....,   niebieski — .....,   mężny — .....,
wysoki — .....,   zimny — .....,   mądry — .... .

(dzielny, chłodny, mocny, błękitny, śmiały, odważny,
smukły, rozumny)

236. Wypisz parami przymiotniki bliskoznaczne.

Głośny, wesoły, miły, fioletowy, radosny, liliowy, przy-
jemny, donośny, wielki, tępy, radosny, barwny, nieostry,
ogromny, brzydki, nieładny, kolorowy, uśmiechnięty

237. Do podanych przymiotników dopisz przymiotniki zdrob-
niałe.

Wzór: czarny — czarniutki.

młody — .....,   ładny — .....,   wesoły — .....,
mały — .....,   ciepły — .....,   czysty — .....,
miły — .....,   równy — .....,   mocny — .... .

238. Przy każdym wyrazie napisz drugi, ale o przeciwnym znaczeniu.

ciężki —	pełny — .....
czysty —	gęsty — .....
wysoki —	mądry — .....
chudy —	mokry — .....

239. Według przymiotników poznaj rzeczownik i dopisz go.

Ciepły, słoneczny, letni		słońce
Pachnąca, czerwona, kolczasta		książka
Ciekawa, ilustrowana, kolorowa		dzień
Żółte, gorące, okrągłe		róża

240. Przeczytaj. Dobierz do rzeczowników odpowiednie przymiotniki.

smaczne wiadro	gęsta książka
blaszane jabłko	ciekawa zasłona
złoty staw	aluminiowy pies
głęboki pierścioneł	miły garnek

241. Zmień i zapisz zdania według wzoru. Podkreśl przymiotniki.

Wzór: Jurek jest obowiązkowy.	Darek jest nieobowiązkowy.
Ola jest uważna.	....
Darek jest śmiały.	....
Tomek jest staranny.	....
Janek jest zaradny.	....

Nie z przymiotnikami piszemy łącznie.

242. Przepisz i uzupełnij, wpisując przymiotniki o znaczeniu przeciwnym.

miły —	niemiły	grzeczny —
ładne —		posłuszny —
mądre —		szczęśliwa —

243. Uzupełnij zdania wyrazami z ramki. Przepisz je.

a) Arek mieszka w .... miejscowości. Prowadzi do niej szeroka droga. Jest na niej .... zakręt. Przy drodze stoją .... stare domy. Dalej za .... laskiem widać już nowe osiedle.

nieładne, niewielkiej, niebezpieczny, niewysokim

b) Na łące latem jest naprawdę ..... . W ..... trawie kwitną ..... kwiaty: ..... jaskry, ... stokrotki, ... koniczyna. Pomiedzy roślinami uwijają się ..... owady: ..... biedronki, ... pasikoniki i ..... mrówki.

Nad kwiatami unoszą się ..... motyle i ..... pszczoły. Cała łąka lśni w blasku ..... promieni słońca.

pięknie, żółte, biała, zielone, kolorowe, złocistych, zielonej, małe, czarne, pracowite, czerwone, różowe, barwne

244. Przeczytaj uważnie. Napisz z pamięci w zeszycie.

W głębi lasu błyszczy niewielkie jezioro. Jest ono głębokie. Jurek wie, że kąpiel jest tu niebezpieczna.

245. Wypisz z ramki rzeczowniki wraz z przymiotnikami według podanego wzoru.

potężny słoń, strzeliste drzewo, mały samochód, wysoka sosna, duża zabawka, biały śnieg, grzeczne dziecko, gruba książka, głębokie jezioro

<i>Jaki?</i>	<i>Jaka?</i>	<i>Jakie?</i>
drewniany dom	wesoła piosenka	nowoczesne lotnisko
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____

246. Zmień formę przymiotników odpowiednio do rzeczowników.

Zielona drzewo, małe dziewczyna, żółta ser, kudłata miś, pluszowy kanapa, delikatne kwiat, ciekawa film, kolorowa obrazek, stare album, młodziutki drzewko, okrągła stół, duży okno.

247. Do każdego przymiotnika dopasuj rzeczowniki z ramki.

rodzinna —
rodzinne —
rodzinny —

wycieczka, gniazdo, kolacja, dom, spotkanie, wyjazd

248. Przepisz zdania i uzupełnij je przymiotnikami.

Koń to .... i .... zwierzę.
Jego ciało pokryte jest .... sierścią.
Ma .... grzywę i .... ogon.

długi, duże, krótką, bujną, silne

249. Do podanych rzeczowników dopisz przymiotniki z nawiasów we właściwej formie.

(szary) wróble, (okrągły) stoły, (pilny) uczennice, (czerwony) róże, (mały) dzieci, (żółty) kurczęta, (grzeczny) dzieci, (mały) kółka, (dobry) matki.

Przymiotniki, łącząc się z rzeczownikami mają tę samą liczbę, co rzeczowniki.

250. Wstaw zamiast kropek dowolnie dobrane przymiotniki. Podkreśl przymiotniki z rzeczownikami, określ ich liczbę.

- .... bajki podobają się dzieciom.
- .... pszczołki krążą nad pasieką.
- .... łódki płyną po rzece.
- .... zwierzęta żyją w lesie.

251. Wpisz brakujące przymiotniki w liczbie mnogiej.

Liczba pojedyncza

Liczba mnoga

bursztynowy pałac

.... pałace

piękna księżniczka

.... księżniczki

biedny rybak

.... rybacy

bałtycka plaża

.... plaże

złoty piasek

.... piaski

nadmorska sosna

.... sosny

252. Do podanych rzeczowników z przymiotnikami dopisz liczbę mnogą.

skórzany portfel —

kolorowa książka —

wesołe dziecko —

253. Napisz 5 rzeczowników związanych z obrazkiem, dobierz do nich przymiotniki.

254. Przeczytaj zagadki. Odgadnij je. Wymień przymiotniki.

- 1) Na wiosnę jestem białe, w lecie zielone, jesienią jestem żółte i nawet czerwone.

- 2) Kto w lecie jest szary, a w zimie biały?
- 3) Bywa żółta, różowa, biała, pąsowa,
a mówią o niej „kwiatów królowa”.
- 4) W jednym domku dwa przedmioty, i żółty,
i biały, a domek zamknięty dzień cały.

255. Uzupełnij tekst przymiotnikami. Przepisz go.

kolorowa, zielone, letnia, barwna, pracowite

.... burza minęła. Na niebie pojawiła się .... tęcza. Słońce osuszy .... kwiaty i .... liście. .... pszczoły znów zabiorą się do pracy.

256. Uzupełnij przysłowia.

Powolny jak	osioł
Uparty jak	lis
Głodny jak	żółw
Płochliwy jak	wilk
Chytry jak	zając
Pracowity jak	pszczółka
Biały jak	pieprz
Ciemny jak.....	śnieg
Suchy jak....	noc

257. Uzupełnij tekst. Podkreśl rzeczowniki linią prostą, przymiotniki — falistą.

Pan J...zef hoduje kr...liki. Mają one śliczne, biel..tkie f...terka i dł...gie sł...chy, bo tak się nazywają kr...licze uszy. Małeńka c...reczka pana J...zefa znosi im mn...stwo wspaniałych p...ysmaków: słodzi...tką marchewkę, liście b...ra-czane i kr...chę sałatę.

258. Dokończ według wzoru. Wskaż przymiotniki.

Wzór: łyżka ze srebra — srebrna łyżka
drut z miedzi —
koperta z papieru —
włókno z bawełny —
gwóźdź z żelaza —
stół z drzewa —
guzik z plastiku —
sweter z wełny —
płótno z lnu —
filiżanka z porcelany —

259. Przepisz zdania, uzupełniając je przymiotnikami o znaczeniu przeciwnym. Ustnie zadaj pytania do nazw cech przedmiotów.

Zima bywa chłodna, a lato .... .

Dzień był ciepły, a noc .... .

Krzak niski, a drzewo .... .

Śmietana gęsta, a mleko .... .

Cytryna kwaśna, a gruszka .... .

260. Wypisz z tekstu rzeczowniki z przymiotnikami i postaw do nich pytania.

Wzór: w (*jakim?*) czarodziejskim ogrodzie.

CZARODZIEJSKI OGRÓD

W czarodziejskim ogrodzie rosły drzewa o niezwykłych owocach. Na jednym wisały srebrne serduszka, na drugim zielone i żółte kule. Na innych wisały czerwone gwiazdki. Piaszczysta ścieżka prowadziła na rozległą łąkę, na której stały kosze prawdziwych owoców. Zobaczył Marcin żółte banany, niewielkie mandarynki, słodkie pomarańcze i so-

czyste winogrona. Kiedy chciał się do nich zbliżyć, znikają razem z zieloną łąką, jakby odlatywały na baśniowym dywanie. Był to bowiem cudowny sen o czarodziejskim ogrodzie.

261. Do podanych przymiotników dobierz odpowiedni rzeczownik i przepisz.

pachnące, suche, miękkie —
zielony, skoczny, mały —
pachnąca, fioletowa, biała —

koniczyna, siano, pasikonik

262. Przepisz, uzupełniając każde zdanie właściwym przymiotnikiem z ramki.

.... ogrodniku, jakich pomocników masz w pracy? Słonko .... Deszcz .... Wiatr .... . Popatrz, w trawie skacze ..... szpaczek. I na ..... nóżkach kicnęła ropuszka.

jasne, miły, krótkich, bystrooki,
ciepły, łagodny, rzęśisty, ulewny

263. Uzupełnij tekst wyrazami z ramki. Jak nazwiesz wyrazy, którymi uzupełniłeś tekst?

Kwiat stokrotki jest .... . Ma dużo .... płatków. Może być biały, ... lub niemal .... . Jego środeczek ma .... kolor. Stokrotka nie wydziela .... zapachu, ale jest bardzo .... .

niewielki, czerwony, drobnych,
bladoróżowy,
żółty, silnego, ładna

§ 20. Czasownik

264. Obejrzyj ilustracje i nazwij wyraz oznaczający czynność.

Karmi dziecko.

Gotuje obiad.

Prasuje bieliznę.

Asia obiera
ziemniaki.

Ewa zmywa
talerze.

Adam
wyciera miskę.

265. Przepisz i podkreśl wyrazy oznaczające czynności.

Chłopcy rzucają piłkę. Dziewczynki skaczą przez skakankę. Małe dzieci lepią babki w piaskownicy.

Wyrazy oznaczające czynności to **czasowniki**.

Czasowniki odpowiadają na pytanie: **Co robi? Co robią?**

266. Wierszyk do zapamiętania.

Co ktoś robi? Co się dzieje?

Czasowniki: śpiewa, dnieje.

W. Gawdzik

267. Uporządkuj zdania we właściwej kolejności. Podkreśl czasowniki.

Później budowali z klocków.
Krzyś był u Grzesia.
Grześ odprowadził kolegę do domu.
Najpierw bawili się kolejką.

268. Policz, ile czasowników jest w tych zagadkach. Przepisz je do zeszytu. Wybierz dwa dowolne wyrazy i ułóż z nimi zdania.

Gonię po niebie chmury,
latawce porywam w górę,
pochylam w sadzie drzewa,
czasem gwiżdżę, śpiewam...
i nigdzie nie postoję,
czy znasz już imię moje?

Po tyczce wspina się w górę.
Zielone łódki ma, które, gdy
się ugotuje, każdemu smakują.

Nie je, nie pije,
a chodzi i bije.

269. Uzupełnij zdania wyrazami z ramki. Do każdego wyrazu postaw pytanie.

rozmawia, czyta, nakrywa, niesie

Marzena ..... stół do
obiadu.
Mama ..... wazę.
Tata ..... przez telefon.
Dziadek ..... gazetę.

270. Co należy do obowiązków dyżurnego? Przepisz i uzupełnij zdania wyrazami:

wyciera, podlewają, zamiata

Dziewczynki Ela i Asia .... kwiatki.

Staś .... podłogę.

Piotr .... tablicę.

271. Wybierz z ramki i dopisz wyrazy, które odpowiadają na pytanie *co robi?*

Robotnik .... .

Drzewo .... .

Malarz .... .

Śnieg .... .

Lotnik .... .

Śpiewak .... .

Słońce .... .

Róża .... .

Krawiec .... .

pachnie, topi się, śpiewa, pracuje, świeci,
lata, rośnie, maluje, szyje

272. Napisz, kto wykonuje te czynności.

bada, wypisuje recepty, leczy ....

klekocze, łowi żaby, brodzi ....

uczy, zadaje, ocenia ....

skacze, rechocze, pływa ....

sieje, kopie, podlewa ....

gotuje, miesza, soli ....

szyje, mierzy, tnie ....

żaba

bocian

ogrodnik

krawcowa

lekarz

nauczycielka

kucharz

273. Ułóż zdania z rozsypanki wyrazowej. Podkreśl czasowniki.

mieszkanie.

Mama

odkurza

czekają

na

Podróżni

pociąg.

ciasto.

piecze

Babcia

wychodzą

na

Uczniowie

boisko.

274. Do podanych czasowników dopisz rzeczowniki.

.... kwitnie.	.... gęga.
.... płacze.	.... ćwierkają.
.... odkurza.	.... czyta.
.... huśta się.	.... płynie.

275. Połącz rzeczowniki pasującymi do nich czasownikami.

liście	szumi	pada		
wiatr	spadają	śpiewa		
deszcz	śpiewają	odlatują		
ptaki	szeleszczą	siąpi	mży	wirują

276. Przeczytaj tekst i odpowiedz pisemnie na pytania.

Wszyscy cieszą się z nadejścia wiosny. Ptaki budują gniazda i śpiewają radośnie. W ogródkach i na polach pracują ludzie. Zieleni się trawa i zakwitły pierwsze kwiaty.

Co robią ludzie?

Co dzieje się z ptakami?

277. Do podanych rzeczowników dopasuj odpowiednie czasowniki i zapisz je. Podkreśl -uje.

ratownik	maluje
kucharz	dyryguje
hodowca	ratuje
malarz	komponuje
dyrygent	hoduje
kompozytor	gotuje

278. Wypisz czasowniki. Wybierz dowolne trzy wyrazy i ułóż z nimi zdania.

Rysują, Monika, kredki, słucha, tańczy, zegar, zrywa, kwiaty, biegnę, jedzenie, uczę się, różowy, jem, urodziny, rośnie, zimowy.

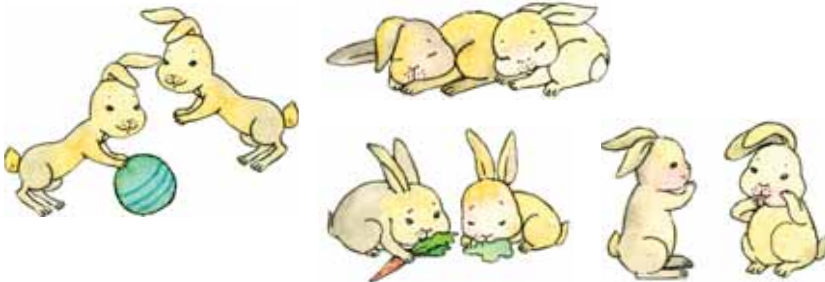
279. Wierszyk do zapamiętania.

Kucharz gotuje, zupy próbuje,
Murarz muruje, domy buduje,
Krawcowa szyje..., pies poszczekuje...
Jak pisać by nie przynosić dwóje?...
Więc nie kreskujemy cząsteczki -uje,
Gdy w czasowniku się ulokuje.

Według R. Pisarskiego

280. a) Napisz cztery czasowniki mówiących o tym, co robią króliki.

Króliki ....., ..., ..., ...

b) Użyj tych czasowników w liczbie pojedynczej.

Królik ....., ..., ..., ...

281. Z podanych czasowników ułóż zdania.

gotuje, kupują, prasuje, spacerują

282. Przepisz zdania, wpisując czasowniki we właściwej formie.

Jesienią (opadać) liście z drzew.

Słońce słabiej (świecić).

Zwierzęta (przygotować się) do zimy.

Niedługo (nadejść) chłodne dni.

283. Ułóż i zapisz zdania według wzoru. Przeczytaj je. Podkreśl czasowniki.

Policjant	uprawia	pożary.
Rolnik	kieruje	porządku.
Strażak	pilnuje	rolę.
Pilot	sprzedaje	samolotem.
Sprzedawca	gasi	towary.

Czasowniki mają dwie liczby: liczbę pojedynczą i liczbę mnogą.

284. Dopisz czasowniki i utwórz liczbę mnogą.

Wzór: Ptaszek śpiewa.

Ptaszki śpiewają.

Uczeń ....

Uczniowie ....

Żrebak ....

Żrebięta ....

Róża ....

Róże ....

Zeszyt ....

Zeszyty ....

Sąsiad —

Sąsiedzi —

Lekarz —

Lekarze —

285. Wpisz brakujące czasowniki.

przychodzą, wychodzą, wchodzą

Jedni .... do sklepu, a inni .... ze sklepu.

Wszyscy .... po różne towary.

286. Uzupełnij zdania właściwymi czasownikami. Przepisz je do zeszytu.

Chłopiec .... na rowerze.	prowadzą
Chłopcy .... na rowerach	jadą
Kierowca .... autobus	jedzie
Kierowcy .... autobusy	prowadzi

287. Przepisz i uzupełnij według wzoru.

Jaskółka leci.	Jaskółki lecą.
Dziecko skacze.	....
....	Psy szczekają.
Wiatr wieje.	....
....	Pociągi pędzą.

288. Uzupełnij tabelkę podanymi czasownikami według wzoru.

<i>Alina</i>	<i>Tomek</i>	<i>Dzieci</i>
miała	miął	miały

Bawiła się, zrozumiała, postanowił, wykorzystała, bawił się, postanowiła, zrozumiała, wykorzystały, postanowili, bawiły się, zrozumiał, wykorzystał.

289. Uzupełnij tabelkę czasownikami w odpowiedniej liczbie.

Liczba pojedyncza	dziewczynka	grała	znalazła	zaczarowała
	chłopiec		znalazł	
	dziecko			zaczarowało
Liczba mnoga	dziewczynki			zaczarowały
	chłopcy	grali		
	dzieci		znalazły	

Podaj swoje przykłady.

290. Zamień wyrazy tak, aby zdania miały sens. Napisz je. Podkreśl czasowniki.

1. Motyl wylądował na parkingu.
2. Samochód siadł na lotnisku.
3. Samolot zatrzymał się na kwiatkach.

291. Wpisz sylaby „li” lub „ły”.

Andrzej i Tomek lepi....

.

Ania i Tereska karmi....
tytem.

, a ptaki jad.... z ape-

Jurek i Jula posz.... zobaczyć, czy w

jest ziarno. A Burek i Aza biega.... i skaka.... wesoło!

292. Uzupełnij według wzoru. Podkreśl w czasownikach -li, -ły. Uzupełnij i przepisz zdania.

chłopcy zasnęli
....
chłopcy zaczęli
Chłopcy .... zabawę
w wojnę.

dziewczynki zasnęły
dziewczynki wzięły
....
Dziewczynki ....
czytać książkę.

zaczęli, zaczęły

293. Nazwij czasowniki o podobnym znaczeniu.

Wzór: chowa się — skrywa się.

a) liczy, trwoży się, fruwa, pracuje, trudzi się, boi się, lata, rachuje;

b) wirują, błyszczą, wrzeszczą, kręcą się, kieruję, winszuję, iskrzy się, życzę, krzyczą, prowadzi.

294. Wypisz parami czasowniki o znaczeniu przeciwnym.

Wzór: chodzi — stoi.

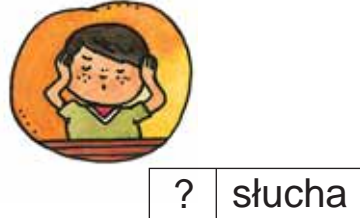
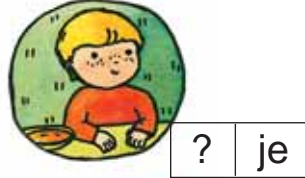
Żegna się, milczy, wita się, chwala, brudzi, mówi, gania, czyści, zamyka, płacze, smuci się, próżnuje, psuje, kładzie się, bierze, odjeżdża, wstaje, rozbiera się, grzeje, pada, chłodzi, przyjeżdża, ubiera się, daje.

295. Przyjrzyj się obrazkom. Porównaj czynności.

Co robi?

A teraz?

296. Do podanych czasowników dopisz czasowniki o znaczeniu przeciwnym.

Wzór: śpi — nie śpi.

pracuję —

wiem —

uważa —

pójdzie —

dostanę —

znajdzie —

Nie z czasownikami piszemy oddzielnie.

297. Z podanych zdań wypisz czasowniki z przeczeniem *nie*.

Monika nie poszła na urodziny do Kasi.

Tomek nie dokończył pracy domowej.

Mama nie upiekła ciasta.

Chłopiec nie ustąpił miejsca w tramwaju.

298. Przeczytaj zdania. Przepisz je, zaprzeczając Hani.

Hania lubi matematykę.

Zawsze uważa na lekcji.

Rozumie treść czytanych zadań.

Samodzielnie rozwiązuje zadania.

Sprawdza wyniki z koleżanką.

299. Dopisz wyraz „*nie*”. Pomyśl, jak go napiszesz: razem czy oddzielnie.

a) Dziś jest ... ładna pogoda i ... pójdziemy na wycieczkę. Ale ... będziemy się nudzić. Kto ... lubi próżnowania, niech ... zwleka. W harcówce czekają na nas ciekawe gry.

b) Jacek ... dba o swoje rzeczy. Wczoraj ... spakował książek i zeszytów. ... mądry Ciapek pogryzł okładki. Książki wyglądają ... ładnie, a zeszyty ... nadają się do użytku.

300. Ułóż zdania z rozsypanki wyrazowej. Napisz je z pamięci.

Adaś pamięta nie zadanej domowej. pracy

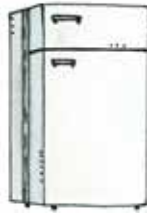
dobrego Zadzwoń do kolegi.

w Niestety domu ma nie kolegi.

§ 21. Rodziny wyrazów

301. Odgadnij wyrazy mające związek ze słowem *lód*.

302. Odgadnij zagadki (odgadnięcie ułatwią ci wyrazy z ćw. 301). Zapisz rozwiązania, podkreśl wspólną część.

Jak się takie szkło nazywa,
Co zimą wodę pokrywa?

W szafce mieszka mróz,
żywność do niej włóż.

Zimne słodkie i pachnące
Jemy latem, w dni gorące.

303. Zestaw cztery grupy wyrazów, które utworzą rodziny.

Wzór: deszcz, deszczowy, ...

deszcz, woda, serce, deska, wodny, deszczyk,
deseczka, deszczówka, sercowy, deszczułka,
serduszko, deszczowy, wodnisty, serdeczny, wodospad

Druk, drukarnia, drukarz, drukowanie.

Wyrazy te tworzą rodzinę. Wspólną częścią tych wyrazów jest rdzeń: druk. Nazywamy je wyrazami pokrewnymi.

304. Uporządkuj śnieżną rodzinę:

Wyrazy z ż

Wyrazy z g

305. Do każdego z podanych wyrazów dopisz kilka wyrazów tworzących rodzinę wyrazów.

dach, góra, stół

306. Wierszyk do zapamiętania.

KREWNIACY

Każda to spamięta głowa,
że jedne słowa tworzą nowe słowa!

Gdyby nie było ręki,
Nie byłoby ręcznika!
Gdyby nie było świecy,
Nie byłoby świecznika.

Gdyby nie było kury,
Nie byłoby kurczaka.
Gdyby nie było ryby,
Nie byłoby rybaka.

R. Pisarski

307. Utwórz rodziny podanych wyrazów.

żagiel, pszczoła, korzeń, mur

308. Wypisz wyrazy o jednakowym rdzeniu.

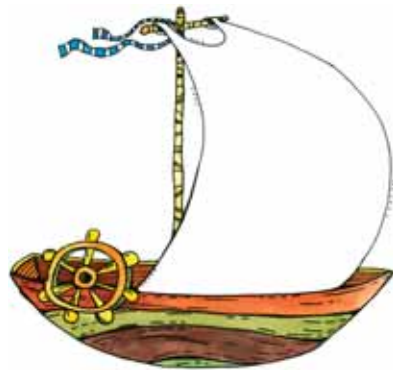
W STOŁÓWCE

W szkole urządzono stołówkę. Stolarz wykonał stoły i stołki. Dyżurni roznoszą jedzenie na stoły. W jadalni szkolnej wszystkie dzieci jedzą przy wspólnym stole. Nie krzyczą, nie rozmawiają. Rozumieją, że zachowanie się przy stole świadczy o kulturze człowieka.

309. Uzupełnij zdania odpowiednimi wyrazami z ramki.

żagiel, żeglarz, żegluga,
żeglarstwo, żeglować,
żagłówka

Marynarze wciągają .... na maszt.

.... to piękna dyscyplina sportu.

Lubię .... po jeziorach.

Drużyna wodniaków wyremontowała starą ... .

Mój tata jest zapalonym .... .

310. Dopisz wyrazy pokrewne w postaci czasowników i przymiotników.

Co?

zieleń

szkło

pismo

....

....

....

Co robi?

.....

szkli

....

....

złoci się

....

Jaki?

zielony

....

....

konserwowy

....

czerwony

Należy odróżniać wyrazy **pokrewne** od wyrazów **blisko-
kognacyjnych**. Wyrazy bliskoznaczące: *bagno, błoto,
moczar, trzęsawisko*. Wyrazy pokrewne: *bagno, za-
bagniony, bagnisty*.

311. Dopisz do podanych wyrazów:

a) wyrazy pokrewne; b) bliskoznaczące.

droga, dom, las

312. Wypisz w dwóch kolumnach wyrazy pokrewne. Wyja-
śnij, dlaczego są one pokrewne?

Słońce, słoń, słonecznik, słoniowy, słoneczko, sło-
neczny, słońatko, słońie, słoniowaty, słonko, słonica.

313. a) Przeczytaj podane wyrazy i powiedz, jakie jest zna-
czenie każdej pary. b) Ułóż sześć zdań, wybierając dowol-
ne dwa wyrazy z każdego słupka.

mur — ogrodzenie

kolorowy — barwny

krzyczeć — hałasować

oblicze — twarz

wesoły — radosny

mówić — bająć

jama — dół

czuły — serdeczny

chorować — niedomagać

dom — kamienica

dobry — życzliwy

latać — fruwać

psota — żart

koleżeński — przyjazny

ochraniać — pilnować

Wyrazy o bliskim, podobnym znaczeniu nazywamy
wyrazami **bliskoznacznymi** np: *zimny-chłodny, dźwi-
gać-nosić, ubranie-odzież*.

314. Do każdego wyrazu dobierz wyrazy bliskoznaczne spośród wyrazów podanych w nawiasie. Napisz te wyrazy.

miły, silny, uprzejmy, spokojny,
ładny, smutny, rozsądny

(przyjemny, mocny, piękny, cichy, grzeczny, ponury,
mądry, potężny, pogodny, cudowny, kulturalny, rozkoszny,
rozumny, żałosny)

315. Przeczytaj i przepisz tekst, wybierając najbardziej odpowiednie wyrazy spośród podanych bliskoznacznych. Uzasadnij swój wybór.

Nadeszła (kolorowa, złota, barwna) jesień. Dziś jest wyjątkowo (ciepło, upalnie, gorąco). Staś na wycieczce (nadśłuchuje, słucha, podśłuchuje) muzyki przyrody. Wietrzyk (nuci, rzępoli, gra) na harfie z gałęzi. Konik polny (wydaje, brzmi, odbija) dźwięki podobne do brzmienia skrzypiec. Chłopiec, tak jak kiedyś Chopin, słucha tej (melodii, kompozycji, muzyki).

316. a) Przeczytaj uważnie podane pary wyrazów. Czy wyrazy w każdej parze są bliskoznaczne?

odważny — tchórzliwy

szeroki — wąski

smutna — wesoła

silny — słaby

wysoki — niski

chory — zdrowy

duży — mały

głęboki — płytki

głośna — cicha

kolorowa — bezbarwna

Wyrazy twardy – miękki, dzień – noc, stać – iść to wyrazy o znaczeniu przeciwnym.

b) Przepisz, do każdego określenia dodaj wyraz, który odpowiada na pytanie *kto?* lub *co?*

Wzór: odważny żołnierz – tchórzliwy zając.

317. Przeczytaj i przepisz zdania. Do wyróżnionych wyrazów dobierz wyrazy o znaczeniu przeciwnym.

Wzór: Odnosi – przynosi.

Tereska *mówi*, a Stefek ..... .

Na przystanku jedni ludzie *wysiadają* z tramwaju, a inni ..... .

Dziewczynka *zamyka* okno, a wiatr je znowu .... .

Zbyszek *buduje* dom z klocków, a jego młodszy brat ..... .

318. Do każdego wyrazu z lewego słupka dopisz wyraz o znaczeniu przeciwnym z prawego słupka.

słaby

lekki

czysty

pełny

mokry

chudy

gruby

szybki

ciężki

mocny

wolny

brudny

pusty

suchy

Sprawdzian II

Części mowy

1. Wypisz wyrazy z tego prostokąta, w którym są tylko przymiotniki.

mała
zielone
jeż
wyszedł

duży
wesoła
kolorowe
żółty

biała
kwiatek
pszczoła
posadził

2. Przeczytaj zdania. Wypisz wszystkie rzeczowniki, czasowniki, przymiotniki.

Na leśnej polanie dzieci ustawiły kolorowe namioty. Dziewczynki przygotowały kanapki z masłem i rzodkiewkami. Heniek i Grzesiek zrobili herbatę. Wkrótce będzie apel. O godzinie siódmej zbiórka przy ognisku. Zapowiada się ciekawy wieczór.

3. Spośród podanych wyrazów wybierz rzeczowniki i zapisz je w odpowiednich miejscach tabeli.

Prószy, górnik, góral, ósmy, półka, różnokolorowy, żółt, Józef, krótkiej, płótno, jaskółka, wróżyć, ogórek, wróbel, żółty, róża, później, słój, powój.

<i>Rzeczowniki jako nazwy</i>			
osób	zwierząt	roślin	rzeczy

4. Nadaj imiona chłopcom i napisz, co robi każdy z nich na kolejnych obrazkach. Podkreśl czasowniki i wytłumacz ich pisownię.

5. Do podanych rzeczowników dopisz po dwa przymiotniki.

jabłko (*jakie?*)

pomidor (*jakí?*)

marchew (*jaka?*)

dynia (*jaka?*)

ogórek (*jakí?*)

6. Przepisz zdania, używając wyrazy we właściwej formie.

Kucharz _____ zupę z _____.
(gotować) (warzywa)

Stolarz _____ meble z _____.
(robić) (deska)

Dziennikarz _____ artykuł do _____.
(pisać) (gazeta)

Rybak _____ ryby w _____.
(łowić) (sieć)

7. Przeczytaj wiersz i wypisz po trzy czasowniki, rzeczowniki i przymiotniki.

Gdy się wsłuchasz w leśną ciszę,
tysiąc głosów możesz słyszeć:
śpiewa wilga, komar bzyka,
świerszczykowa gra muzyka,
strumień nuci swą piosenkę,
złota pszczoła leci z brzękiem,
szumią drzewa, dzięcioł stuka,
kukułeczka w gąszczu kuka.

W. Badalska

8. Przeczytaj wyrazy od końca (wspak). Napisz je. Podkreśl czerwoną kredką rzeczowniki, niebieską czasowniki i zieloną przymiotniki.

awos	zrakel
ejym	ynsaj
ażór	atal
ałam	eżud

§ 22. Łączenie wyrazów

319. Uzupełnij zdania wyrazami z ramki.

Idę .... szkoły. Siedzę .... ławce. Podchodzę .... tablicy.
Wracam .... miejsce.

do, w, na

Wyrazy takie jak: do, w, z, na, przy, przed, od, po, pod, nad służą do łączenia wyrazów.

320. Przepisz tekst i z każdego nawiasu dobierz odpowiedni wyraz.

JAK MRUCZEK (NA, W) MYSZ POLOWAŁ

(Na, W) spiżarni coś chroboce, szeleści. To mysz! Wpuściła Kasia kota. Skoczył kot jak błyskawica! Brzdęk, brzdęk!

Talerz spadł (z, od) półki, rozbił się (o, na) podłogę. A mysz smyk (przed, za) skrzynię. Kocisko (w, za) nią. Puff! Pękła torba (z, od) mąką. Myszka wspina się (na, przed) stół, a kot biały jak młynarz hyc (między, pod) słoiki. Brzdęk, brzdęk! Bums, ryms! I już (w, na) ziemi słów z konfiturami.

321. Połącz rzeczowniki za pomocą wyrazu *do*.

dziadek	orzechy	łyżeczka	herbata
nóż	konserwy	wałek	ciasto
klucz	szafa	młynek	kawa

322. Połącz rzeczownik *drzewo* z podanymi wyrazami według rysunku.

Wzór: nad drzewem.

323. Przeczytaj wyrazy i utwórz z nich zdania, dodając wyrazy łączące. Podkreśl dodane wyrazy.

Skoczył, zając, krzaczek.

Spadła, szklanka, stolik.

Wyszedł, wagonu, pasażer.

Leży, biurko, książka.

324. Połącz wyrazy w pary za pomocą wyrazów łączących według wzoru.

Wzór: słoik, konfitury — słoik z konfiturą.

Grzyb, las; droga, pole; uczeń, szkoła; ołówek, piórnik; robotnik, fabryka; obrazek, ściana; muzyka, płyta.

325. Przepisz i uzupełnij zdania wyrazami z ramki.

Dziecko siedzi .... .

Drzewo rośnie .... .

Kosz na śmieci stoi .... .

za ławką, na ławce, obok ławki

§ 23. Kropka — znak pytania — wykrzyknik

326. Ułóż i zapisz zdania z rozsypanki wyrazowej.

lekarza   odpowiedzialna.   jest   Praca   bardzo

kupiła   Marka   dla   mama   Co   aptecę?   w

aspirynę!   Weź   się   łóżka!   Kładź   do

dobrze   termometr!   Trzymaj

Na końcu zdania pytającego stawiamy znak zapytania (pytajnik) (?). Wypowiadając zdanie pytające, podnosimy ton głosu.

Byłeś tam?

327. Na podstawie obrazków ułóż zdania pytające. Dobierz do nich odpowiedzi podane w ramce.

Dlaczego.....?

Kto.....?

Gdzie pan.....?

Czy.....?

Kupiłem ją w sklepie rybnym.
Tak, już pada.
Próbują uruchomić silnik.
To sprawka Mruczusia.

328. Przepisz. Policz, ile jest zdań w tekście.

POGOTOWIE

Michaś ciężko zachorował. Mama wezwała pogotowie. Przyjechała karetka pogotowia ratunkowego. Lekarz zrobił chłopcu zastrzyk. Michaś szybko wyzdrowieje.

Na końcu zdania oznajmującego stawiamy kropkę (.).

329. Podziel tekst na zdania. Przepisz.

Ruda wiewiórka gryzła orzechy nagle na gałęzi usiadł dzięcioł kiedy zastukał w pień wiewiórka się wystraszyła rzuciła w dzięcioła łupiną i uciekła.

330. Ułóż trzy zdania oznajmujące o książce.

331. Przeczytajcie ten wiersz we dwoje w ten sposób, aby jedno czytało pytania, a drugie — odpowiedzi. Wypisz zdania pytające.

ROZMOWA Z RÓŻĄ

- Ile masz kolców, piękna róžo?
- O, bardzo dużo.
- Co ty pijesz każdego ranka?
- Rosę... wprost z dzbanka.
- A czego słuchasz w blasku słońka?
- Śpiewu skowronka.
- Co robisz, kiedy słońce świeci?
- Pachnę dla dzieci.
- Czy nudzisz się rosnąc przed szkołą?
- Nie. Gdy widzę dzieci,
to i mnie jest bardzo wesoło.

J. Staneta

332. Przeczytaj głośno.

Rozkaz: *tonem energicznym, mocnym.*

Padnij! Powstań! Rzuć to natychmiast! Zatrzymaj się!

Polecenie: *tonem spokojnym, zdecydowanym.*

Obierz ziemniaki. Zetrzyj tablicę.

Pisz uważnie. Podnieś papierek.

Życzenie: *tonem serdecznym, radosnym.*

Duży rośnij! Sto lat niech żyje nam!

Wracajcie zdrowi i szczęśliwi!

Prośba: *tonem miłym, łagodnym.*

Pożycz mi ołówek. Bądź łaskaw skasować bilet.

Napisz mi swój adres.

333. Ułóż zdania rozkazujące, napisz i zapamiętaj je.

otwieraj	obcym	drzwi	Nie	
idziesz	rodzicom	mów	dokąd	Zawsze
zapalkami	Nie	się	baw	
gazu	włączaj	Nie		
Nie	elektrycznych	urządzeń	naprawiaj	

334. Przekształć zdania oznajmujące na wykrzyknikowe.

1) Dzisiaj jest ładna pogoda.

Ach, jaka .... !

2) Boli mnie ząb.

Oj, jak mnie .... !

3) Będę miał rower.

Wspaniale, ... !

4) Jedziemy na wycieczkę do lasu.

Hip, hip, hura, ... !

335. Ułóż i zapisz trzy zdania rozkazujące.

garb	Nie	!	się	pisaniu	przy		
strony	z	Stawiaj	!	lewej	lampę		
nie	po	pisz	i	!	Nie	ciemku	czytaj

336. Przeczytaj zdania oznajmujące. Zmień je na zdania wykrzyknikowe. Przepisz.

Kasia podaje mi książkę.

Chłopiec przeprowadza staruszkę przez ulicę.

Krysia odrabia lekcje.

337. Określ rodzaj zdań. Postaw odpowiednie znaki przestankowe. Odczytaj te zdania zgodnie z postawionym znakiem.

Kiedy rozpoczyna się zima

Zatrzymaj się

Piękne jest nasze miasto

Ile masz lat

Ratuj, przyjacielu

Idę do kina

Chętnie posprzątam mieszkanie

Marsz do łóżka

338. Uzupełnij zdania wyrazami z ramki.

Wiewiórka to ....,

zwinne zwierzątko.

Ogon ma .... i .... .

Główkę ma .... z krótkimi .... .

Pazurki wiewiórki są .... .

ostre, długi, rude, małą, uszkami, puszysty

339. Odpowiedz na pytania.

Który z tych owadów jest pożyteczny dla człowieka?

Które z tych zwierząt jest najwierniejszym przyjacielem człowieka?

Które ze zwierząt potrafi wdrapać się na drzewo i to szybko?

340. Przeczytaj. Przepisz tekst. Zamiast rysunków wpisz słowa.

Wiewiórki dom to dziupla dębowa.

Tam i chowa.

341. Na podstawie rysunku opisz kota lub psa.

§ 24. Związek wyrazów w zdaniu. Rozwijanie zdań

342. a) Przeczytaj zdania. Co znaczą podkreślone wyrazy?

Wiosna obudziła zwierzęta z zimowego snu. Leśną drogą idzie jeź. Wiewiórka wesoło skacze po drzewach. Jaskółka buduje gniazdo pod oknem. Wróbel zbiera piórka na gniazdo. Wieczorem na polowanie wylecą nietoperze.

b) Przepisz same podkreślone wyrazy. Czy są one zdaniami?

Podstawę zdania tworzą dwa wyrazy: podmiot i orzeczenie. Podmiot oznacza o kim lub o czym jest mowa w zdaniu. Orzeczenie wyjaśnia, co się w zdaniu mówi o podmiocie.

343. a) Przeczytaj uważnie tekst.

Ania i Ola poszły do lasu. Pierwsze zakwitły tu przebiśniegi. Później pojawiły się zawilce i przylaszczki. Fiołki kuszą słodkim zapachem. Wszystkie te wiosenne kwiaty są pod ochroną. Dziewczynki o tym wiedzą.

b) Wskaż w każdym zdaniu wyrazy będące jego podstawą (podmiot i orzeczenie). Wyrazy te są ze sobą związane i łączą się przy pomocy pytań. Przepisz je według wzoru i odpowiednio podkreśl.

Wzór: Ania i Ola (co zrobiły?) poszły.

Z podmiotem i orzeczeniem są związane inne wyrazy w zdaniu, na przykład:

przebiśniegi (co zrobiły?) zakwitły
zakwitły (gdzie?) tu
zakwitły (jakie?) pierwsze

344. W taki sam sposób postaw pytania do wyrazów w trzecim i czwartym zdaniu z ćwiczenia 343.

Wyrazy w zdaniu są ze sobą związane. Taki związek wyraża się przy pomocy pytań.

345. Wyznacz związek wyrazów w zdaniu.

Chomik lubi jeść ziarna zbóż.

Chomik (co robi?) lubi jeść

Lubi jeść (co?) ...

Ziarna (czego?) ...

Ewa wygrała konkurs ortograficzny.

Ewa (co zrobiła?) wygrała

Wygrała (co?) ...

Konkurs (jaki?) ...

Przed koncertem muzycy stroją instrumenty.

Muzycy (co robią?) stroją

Stroją (co?) ...

Stroją (kiedy?) ...

Babcia smaży pączki z powidłami wiśniowymi.

Babcia (co robi?) smaży

Smaży (co?) ...

Pączki (z czym?) ...

Z powidłami (jakimi?) ...

Przylot jaskółek zwiastuje wiosnę.

Przylot (co robi?) zwiastuje

Przylot (kogo?) ...

Zwiastuje (co?) ...

346. Przypatrz się obrazkom i rozwiń zdania.

Kotek pije (co?)

Kotek bawi się (czym?)

Kotek śpi (na czym?)

347. Zabawimy się w układanie zdań. Jedno dziecko mówi rzeczownik, drugie — czasownik, trzecie uzupełnia to zdanie.

Np.: Samochód jedzie ulicą.

348. Przeczytaj uważnie wiersz. Wypisz z wiersza ułożone przez dzieci zdania. Spróbuj rozwinąć je.

PRZYJEMNA LEKCJA

Przyznaliśmy wszyscy razem,
że koń tylko jest wyrazem,
lecz koń ciągnie to już zdanie,
choć proste niesłychanie.
— Chcę je rozwinąć — powiedział Józek
no i napisał: Koń ciągnie wózek.
Staszek popatrzył, pokręcił głową
i zaczął pisać zdanie na nowo:
Koń ciągnie wózek z wielkim hałasem.
A sprytny Heniek dodał tymczasem:
Koń ciągnie wózek z wielkim hałasem
po kamienistej drodze pod lasem.
Więcej — rzekł Staszek — pisać się nie da,
bo mi się właśnie skończyła kreda!

Dumny, że zdanie się rozwinęło,
zręcznie zakończył kropką swe dzieło.
Na takich lekcjach czas miło płynie.
Kto nam to zdanie dalej rozwinie?

R. Pisarski

349. Rozwiń następujące zdania.

Nauczycielka uczy.

Nauczycielka uczy (kogo?) .... .

(jaka?) .... nauczycielka uczy (kogo?).... .

Nauczyciel pisze.

Nauczyciel pisze (co?) .... .

Nauczyciel pisze (co?) .... (gdzie?) .... .

Pani sprawdza.

Pani sprawdza (co?) .... .

(jaka?) .... pani sprawdza (co?) .... .

350. Podpisz obrazki krótkimi zdaniami, a następnie rozwiń te zdania.

351. Rozwiń zdania, korzystając z ilustracji.

Dzieci _____.

Magda _____.

Sebastian _____.

352. Rozwiń zdania, dobierz odpowiednie wyrazy z ramki.

1) kotek		bawi się
2) balon		pęka
3) myszka		ucieka

Zielony, Wesoly, Szara,
balonem, z hukiem, pod szafę.

353. Rozwiń zdania zgodnie z treścią obrazków.

Tatuś słucha. Wojtek śpiewa. Babcia drzemie.

354. Przepisz zdania i podkreśl kolorem niebieskim i brązowym dwa najważniejsze wyrazy w każdym zdaniu. Uważaj! Nie w każdym zdaniu kolor niebieski będzie przed brązowym.

Przez jezdnię biegnie mały piesek. Przerażeni ludzie krzyczą. Nadjeżdża ogromny samochód. Uważny kierowca spostrzega pieska. Wóz gwałtownie hamuje. Pies ucieka.

355. Rozwiń zdania według ilustracji. W jaki sposób rozwinęliście te zdania?

Pies śpi.

Piesek szczeka.

Piesek pije.

356. a) Przeczytaj uważnie zdania.

Strumyk płynie. Strumyk płynie wolno. Mały strumyk płynie wolno.

b) Co zauważyłeś?

357. Rozwiń zdania. Podkreśl powtarzające się wyrazy.

Żaba siedzi.

Alek czyta.

358. Rozwiń zdania, używając jak najwięcej określeń.

Monika rysuje. Tomek czyta.

359. Zabawa-konkurs „Najlepiej rozwinięte zdanie”.

Motyle fruwią. Kwiaty kwitną.

360. Połącz czasowniki z rzeczownikami. Rozwiń i odczytaj zdania.

wyfrunął

kwitnie

topi się

śpiewają

obudziły się

wychylił się

śnieg

motyl

krety

leszczyna

ptaki

przebiśnieg

§ 25. Łączenie zdań

361. Zastąp przecinki wyrazem *i*.

Owoce są pożywne, zdrowe.
Po rzece pływają łabędzie, kaczki.
Gospodyni karmiła kury, gęsi.

Co połączyliśmy wyrazem *i*, wyrazy czy zdania?

362. Wykonaj to ćwiczenie podobnie jak poprzednie.

Hania jest dobrą córką, chętnie pomaga mamusi. Już zrobiła porządek w pokoju, robi herbatę dla babci.

Wyraz *i* łączy wyrazy oraz zdania.

Wyrazy *i*, *bo*, *a*, *ale*, *że*, oraz łączą zdania.

363. Ułóż i zapisz zdania z rozsypanki wyrazowej.

- 1)

cieszą	Dzieci	się.		
kasztany	posadziły	i	klony.	Dzieci
- 2)

do	podbiegł	Wojtek	drzewek.
gałązki.	złamał	Wojtek	

Utworzone zdania połącz w jedno za pomocą *i*, *bo*.

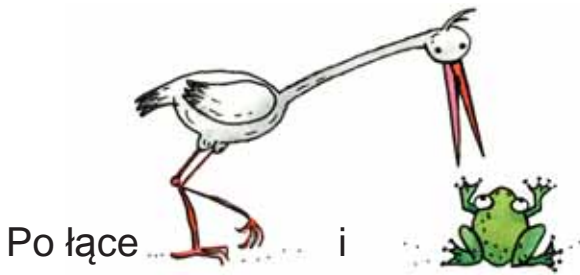

364. Przepisz, dobierając właściwe zakończenie zdań.

W sadzie są drzewa owocowe i	zapyłają kwiaty.
Pszczoły zbierają nektar i	jest smaczny i zdrowy.
Tata zbierze miód i	stoją ule taty.
Dzieci lubią miód, bo	przeleje go do słoja.

365. Ułóż zdania. Wykorzystaj wyrazy łączące *i*, *ale*.

366. Dokończ zdania złożone.

- Spóźniłem się do szkoły, bo .....
- Chciałem namalować kwiaty, ale .....
- Marzyłem o tym, żeby .....
- Braciszek zbierał kasztany, a .....
- Marysia odrobiła lekcje i .....
- Często odpoczywałem nad wodą lub .....

367. Połącz zdania jednym z wyrazów w ramce.

- Pójdziemy na wycieczkę ... urządzimy zabawę.
- Zostaliśmy w szkole, ... spadł ulewny deszcz.
- Nie poszliśmy na wycieczkę, ... nikt nie żałował.
- Wszyscy mówili, ... zabawa się udała.

albo, ale, że, bo

§ 26. Tekst

368. Przeczytaj i porównaj. Które zdania można nazwać tekstem, a które nie?

SZKOLNA BIBLIOTEKA

W szkolnej bibliotece regały z książkami ustawione są ciasno obok siebie. Wszystkie półki wypełniają równo ustawione książki. W bibliotece można wypożyczyć potrzebną książkę. Pani bibliotekarka zapisuje ją do karty czytelnika.

* * *

Książka jest twoim przyjacielem. Każda książka powinna być starannie obłożona. Kartki książki powinny być czyste. Książka opowie ci o przygodach, o innych krajach, o zwierzętach.

Zdania połączone wspólną treścią nazywamy **tekstem**.
Tekst można zatytułować.

369. Uporządkuj zdania zgodnie z kolejnością zdarzeń. Zapisz je.

Zobaczył go Jerzyk.

Z krzaków wyszedł jeż.

Jeżowi zjeżyły się kolce.

Podbiegł do zwierzątka.

Zrobiła się z niego najeżona kulka.

Chciał się z nim pobawić.

370. Przeczytaj tekst. Powiedz krótko, o czym przeczytałeś. Zatytułuj go.

Przyleciały już bociany z radosną nowiną.

Przyszła wiosna. Śniegi w polu giną.

Zaśpiewały skowronki ponad łąkami.

Zaświeciło złote słońko.

Lód na rzece, śnieg na polu rozpuściło.

371. Uzupełnij zdania podanymi wyrazami i ułóż te zdania we właściwej kolejności.

Jacek, Kasia, Michałki, siedem, tata, swoim

.... zawozi ich .... samochodem.

Oni mają .... kilometrów do szkoły.

.... i .... mieszkają we wsi .... .

372. Ułóż zdania z podanych wyrazów, a następnie ułóż je we właściwej kolejności.

- przygrzewa, słońce, dzisiaj, mocno
- szybko, dlatego, topnieje, śnieg
- zimy, już, koniec, to pewnie

373. Zestaw prawą i lewą części tekstu tak, żeby powstało opowiadanie.

1. Straszliwy jakiś smok	ogłosił szewczyka następcą tronu.
2. Ten nienasycony gad	wypchał barana smołą i siarką.
3. Książę Krak	połknął podrzucony mu smakołyk.
4. Najdzielniejsi rycerze	przez wiele dni się bawili.
5. Pomysłowy szewczyk Skuba	zamieszkał w jaskini pod Wawelem.
6. Żarłoczny smok	został jego zięciem.
7. I oto szkaradny stwór	odetchnął z ulgą.
8. Cały Kraków	pękł z wielkim hukiem!
9. Wspaniałomyślny książę	napadał na miasto.
10. Dzielny młodzian	obiecał nagrodę za pokonanie tego potwora.
11. Uradowani krakowianie	zginęli w nierównej walce.

374. Podziel tekst na zdania i przepisz.

Dyżurny w naszej klasie dba o porządek wietrzy klasę i wyciera tablicę pamięta o podlewaniu kwiatów

375. Wypisz zdania prawdziwe.

Traktorzysta zbiera miód.
Drukarz drukuje książki.
Pszczelarz łowi ryby.
Lotnik lata samolotem.
Fotograf robi zdjęcia.
Ślusarz naprawia dachy.

376. Przepisz i podkreśl zdania nieprawdziwe.

Wiewiórka

- jest ruda.
- to ptak.
- lubi orzechy.
- mieszka w dziupli.

Latawiec

- leci wysoko.
- jest kolorowy.
- lubi mleko.
- ma ogon.

377. Przeczytaj początek tekstu. Dokończ go według podanego planu.

W LESIE

W lecie Irenka z koleżankami często chodziła do lasu zbierać jagody i grzyby. Pewnego razu...

Plan:

1. Do lasu z koleżankami.	2. Wiewiórka
3. Zabłądziły się.	4. Leśniczy.

378. Obejrzyj historyjkę obrazkową.

NA LODOWISKU

1. Opowiedz o przygodzie na lodowisku.
2. Oceń zachowanie chłopców.
3. Które przysłowie pasuje do tej sytuacji?

Nie rób drugiemu, co tobie niemiłe.

Prawdziwych przyjaciół poznaje się w biedzie.

379. Dobierz zdania do historyjki obrazkowej. Ostatnią ilustrację podpisz samodzielnie.

Nagle zadzwonił telefon.
Chłopiec długo rozmawiał z kolegą.

Adam czyta książkę.

380. a) Przepisz tekst, opuszczając zbędne wyrazy w zdaniach.

Wkrótce rozpoczną się wyścigi wakacje.

Dzieci wybiegną wyjadą w góry, nad morze i na basen wieś. Będą skakać podziwiać piękną przyrodę przyrodę. Poznają wiele ciemnych ciekawych miejsc. Przywiozą do lasu domu pamiątki i różne medale skarby.

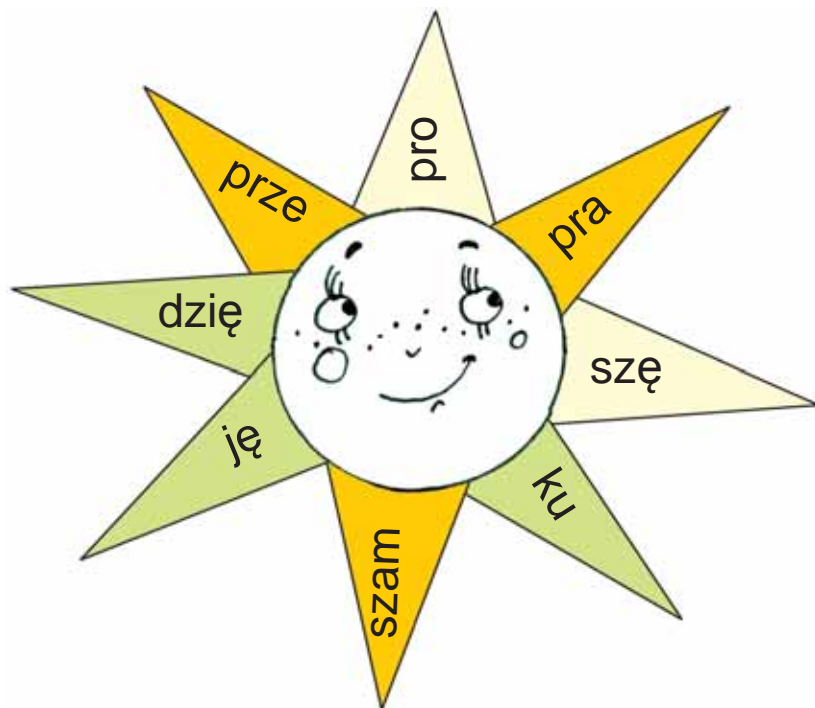
b) Na podstawie tekstu odpowiedz na pytania:

- Dokąd pojedą dzieci?
- Co będą podziwiać?
- Co przywiozą z wakacji?

§ 27. Czarodziejskie słowa

381. Z promyków o tym samym kolorze, odczytaj trzy czarodziejskie słowa. Ułóż z nimi zdania.

382. Uzupełnij tekst odpowiednimi wyrazami tak, aby zdania miały sens, przepisz je.

Marek .... wujkowi za książkę. Ale grzecznie .... Zosię o zeszyt. Andrzej potracił Tomasza, ale powiedział zaraz ....

383. Przeczytaj tekst uzupełniając go odpowiednimi wyrazami.

SŁÓWKA WAŻNE OGROMNIE!

Namawiał Azorka kolega:

— Chodź, pójdziemy pobiegać!

Futerko mu potar mosił,

zawinił, nie ....

— Chociaż ten listek
tak jej smakuje,
nie powiedziała,
nawet ....

* * *

Zaćwierkał wróbel cienko:

— Pożycz choć jedno ziarenko!

— Owszem, przez całe lato

do norki ziarenka znoszę,

ale trzeba pamiętać

o ważnym słowie ....

384. Przeczytaj miłe wyrazy i zwroty. Powiedz, kiedy ich użyjesz?

Dzień dobry. Do widzenia. Dobry wieczór. Dobranoc.
Jak się cieszę, że Cię widzę. Serdecznie dziękuję.

385. Jak się zachować? Co powiedzieć?

- Podchodzisz i mówisz z litością:
— „Ojej, ale jesteś biedny!”
- Przebiegasz obok jak rakieta.
- Podchodzisz i proponujesz pomoc lub wspólną zabawę.

- Zrywasz się i wołasz na cały autobus:
— „Tutaj jest miejsce!”
- Siedzisz, jak gdyby nigdy nic.
- Wstajesz i spokojnie proponujesz swoje miejsce, jednocześnie pomagając do niego trafić.

- Zwracasz się do koleżanki:
— „Pewnie ci smutno, że masz taką siostrę”.
- Witasz się z koleżanką, nie zwracając uwagi na jej siostrę.
- Pytasz koleżankę:
— „W co mogłybyśmy się pobawić wszystkie razem?”

Czarodziejskie słowa ułatwiają życie wśród ludzi.

386. Uzupełnij zdania czarodziejskimi słowami. Przepisz je.

Złamał mi się ołówek. Kasiu, ..., pożycz mi swoją temperówkę.

Już zastrugałam ołówek. ....., Kasiu.

Niechący potrąciłem Bartka. ....., Bartku.

387. Z rozsypanek wyrazowych ułóż zdania i zapisz je.

mleka.	o	Proszę	szkłankę
była	kolacja.	to	Dziękuję, pyszna
że	niegrzeczny.	Przepraszam,	byłem

§ 28. Pisanie listu

388. Przeczytaj. Powiedz, po co potrzebny jest adres.

List podróżował z piękną kartką,
 wagon ich wiózł pocztowy,
 a kartka była pełna kwiatów
 i chętna do rozmowy.
 Dopiero w torbie listonosza
 pomyślał sobie nagle:
 nie poprosiłem miłej kartki,
 by dała mi swój adres.

W. Faber

389. Połącz wyrazy z odpowiednimi zdaniami. Przepisz je do zeszytu.

Nadawca	to wyrazy, rozpoczynające list.
Podpis	to wyrazy, którymi kończymy list.
Nagłówek listu	to osoba, która list napisała.
Data	to osoba, do której list adresujemy.
Zakończenie listu	to dzień, miesiąc i rok.
Adresat	to imię i nazwisko (albo samo imię).

390. Wypisz wyrazy związane z pracą poczty.

Telefon, list, lekarz, listonosz, przekaz, telegram, sklep, skrzynka pocztowa, nadawca, architekt, paczka, znaczek.

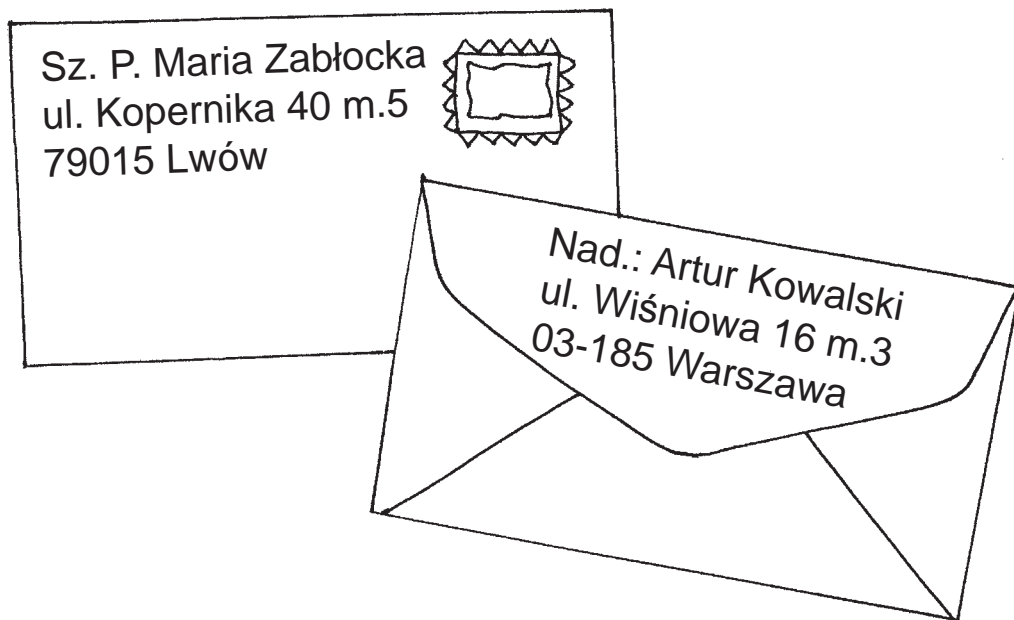

Zapamiętaj te skróty:

ul. – ulica; nr – numer, m. – mieszkanie.

391. Przeczytaj jak adresujemy listy, zwróć uwagę na skróty. Zaadresuj kopertę do kolegi lub koleżanki.

392. Uzupełnij zdania wyrazami z ramki.

nakleja, zakleja, wkłada, adresuje, wrzuca, pisze

Ola .... list. .... go do koperty.

Potem .... kopertę i .... znaczek.

Następnie .... kopertę i .... list do skrzynki.

393. Przy pomocy wyrazów z ramki ułóż i zapisz życzenia dla babci lub dziadka.

Kochanemu, Kochanej, Najdroższemu, Najdroższej, Drogiemu Dziadziusiowi, Ukochanej Babci, Dziadkowi, Babuni, w dniu Święta Dziadka, w tym uroczystym dniu, z okazji Dnia Babci, życzę, składam życzenia, zdrowia,

radości, szczęścia, dobrego humoru, pociechy z wnuczki, pociechy z wnuka, uśmiechu na co dzień, składa, życzy.

394. Z podanych sylab ułóż i napisz w zeszyte trzy nagłówki listów.

Dro	KO	Naj	CHA	droż	
gi	NY	sza	KO	Ma	
Bra	LE	mu	siu!	GO!	cie!

395. Przeczytaj i przepisz starannie te wyrazy.

Ciebie, Cię, Ci, Tobą, Twój, Was

W listach takie wyrazy piszemy zawsze wielką literą.

396. Przeczytaj list. Zwróć uwagę na to, jak piszemy wyrazy *Ci, Tobie, Ty*.

Kijów, dn. 12.04.2012 r.

Drogi Jacku!

Dziękuję Ci, że do mnie napisałeś. Dowiedziałem się z Twego listu, że chodzisz ze swoją starszą siostrą do kina. Ja mam tylko młodszego rodzeństwo, więc Ci zazdroszczę. Chcę Ciebie zaprosić na film pt. „Król lew”. Idąc z Tobą do kina będę sobie wyobrażał, że ja i Ty to rodzeństwo. Jak Ci się ten pomysł podoba? Odpisz szybko.

*Pozdrawiam Cię,
Twój „brat” Piotrek.*

397. Ułóżcie wspólnie list do chorego kolegi lub koleżanki. Sprawcie wielką radość koleżance lub koledze. Do dzieła! Uda się! To wcale nie jest trudne.

398. Rozwiąż rebus i wykonaj zadanie, nie zapominając o wielkich literach.

Na   sz
         pi

t.

399. Popatrz na obrazki. Z rozsypanki zdaniowej opisz drogę listu.

Skrzynka pocztowa jest opróżniana przynajmniej raz dziennie.

Dziewczynka nakleja znaczek pocztowy i wrzuca kartkę do skrzynki.

Kartki i listy zostają przewiezione do sortowni.

Ania pisze do dziadka kartkę z życzeniami. Następnie starannie ją adresuje.

Ciężarówki rozwożą pocztę do różnych miejscowości lub dostarczają ją na dworzec. Dalej listy i kartki podróżują pociągiem.

Na miejscu listonosz roznosi pocztę do adresatów. W ten sposób dziadek otrzymał życzenia od Ani.

W sortowni stempluje się je i rozdziela tak, aby trafiły do odpowiednich miejscowości.

400. Uzupełnij zdania czasownikami.

nadaję, wpłacam, kupuję, wysyłam

Na poczcie .... znaczki, ... paczki, ... listy, a także .... pieniądze.

401. Na podstawie wiersza napisz kilka zdań o pracy listonosza.

Chodzi, chodzi pan listonosz,
dźwiga torbę przepelnioną.
Niesie w torbie listów sto,
wszystkie dzieci lubią go.

Według A. Świrszczyńskiej

§ 29. Chronimy naszą planetę

402. Przepisz zdania. Zapamiętaj je.

Nasza planeta nazywa się Ziemia.
Mieszkańcy Ziemi to Ziemianie.

403. Ułóż trzy zdania z rozsypanki wyrazowej.

Człowiek	bez	przyrodę	żyć	jest
przyrody	Nie	hronić	może	Ziemi
Musi	na	częścią	niej	

404. Wierszyk do zapamiętania.

Kto po lesie krzyczy, huka —
ten przyrody niech nie szuka!
Bo co tylko w lesie żyje —
przed krzykaczem się ukryje!

„Płomyczek”

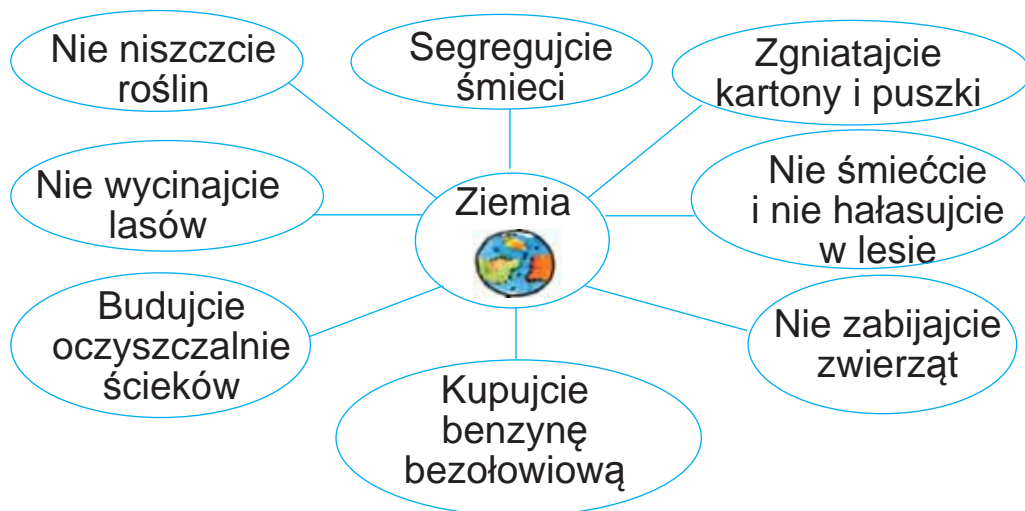
405. Wpisz wyrazy *człowiek*, *przyroda* w odpowiedniej formie.

.... powinien szanować otaczającą ....

.... daje .... wszystko, co jest mu potrzebne do życia.

406. O co Ziemia prosi dzieci i dorosłych. Przepisz prośbę Ziemi, którą szczególnie weźmiesz do serca.

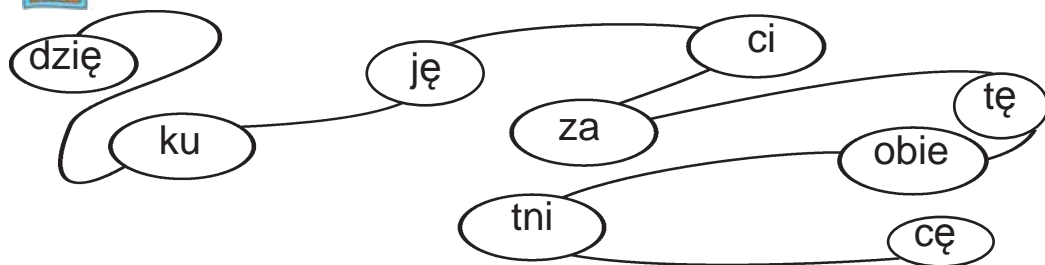

407. Chcesz być przyjacielem przyrody? Napisz swoją obietnicę związaną z prośbą Ziemi. Wykorzystaj wyrazy z ramki. Pamiętaj o dużej literze na początku zdania.

obietuję, że .... * przyrzekam, że .... * spróbuję .... *
będę pamiętał, żeby .... * postaram się ....

Z płataninki odczytaj odpowiedź Ziemi.

408. Przeczytaj. Przepisz zdania i napisz kto to “mówi”.

rzeka, drzewo, sarna, ryba, ptak, ziemia

Spaliny samochodu zatrwały mi liście, nie mogę oddychać.

Ktoś umył samochód i zatrzał mnie środkami chemicznymi.

Ludzie ścięli drzewo, na którym było moje gniazdo.

Z fabryki wypuszczono do mnie zanieczyszczone ścieki.

W pobliżu mojego legowiska wybudowano ruchliwą szosę.

409. Uporządkuj wyrazy w zdaniach i podpisz ilustracje.

korzystam z wody. Oszczędnie

palę Nie w lesie. ognisk

niszczę

Nie roślin.

zwierzętami. Opiekuję się

W ten sposób pomagasz Ziemi. Brawo!

Co jeszcze powinni robić ludzie, aby chronić Ziemię?

410. Przepisz zdania. W miejsca rysunków wpisz brakujące wyrazy.

Nasza to nasz wspólny .

Ty też możesz o niego zadbać.

Nie łam , nie niszczy .

Segreguj , zakręcaj ,

zbieraj .

Sprawdzian III

Tekst

1. Napisz swoje imię, nazwisko i adres.

2. Uzupełnij list Tomka do wujka.

....., dnia ...

Drogi.....!

Dziękuję .... za zaproszenie. Teraz nie mogę przyjechać do ....., bo zachorowałem. Mam katar i kaszel. Bardzo boli mnie gardło. Leżę w łóżku od tygodnia. Odwiedzę ....., kiedy tylko wyzdrowieję. Marzę o tym, aby chodzić z .... na wycieczki w góry i jeździć na sankach.

Całuję .... .

3. Uporządkuj zdania w taki sposób, aby utworzyły opowiadanie.

- Nie mógł się podnieść z ziemi.
- Na szczęście mama Jurka była w domu.
- Bawiliśmy się na podwórku w chowanego.
- Okazało się, że jest to tylko niegroźne stłuczenie.
- Nagle Jurek zahaczył o wystający korzeń i się przewrócił.
- Wystarczył zimny okład i ból ustąpił.
- Powiedziałem mu, że biegnę po pomoc.

4. Przeczytaj i przepisz zdania. Wyznacz, jaką częścią mowy jest wyrażone każde słowo.

Mama dostała piękną różę.
Edek słucha śpiewu chóru.
Jurek lubi lody owocowe.
Na niebie widać czarne chmury.

5. Przepisz, opuszczając zdania, które nie pasują do opisu ogrodu wiosną.

Wszędzie leży dużo kolorowych liści, które opadły z drzew. Pięknie wygląda ogród wiosną. Kwitną drzewa i krzewy owocowe. Wśród białych i różowych kwiatów latają kolorowe motyle, brzęczą pracowite pszczoły. Dzieci zrywają owoce do koszyków.

6. Utwórz rodziny wyrazów.

Wzór: prezent – prezentacja, sprezentować, prezencik.
ciężar –
kąpać –
ręka –
góra –
król -

7. Nadaj tytuł obrazkowi. Opowiedz, co dzieje się na obrazku. Napisz o tym kilka zdań.

Czy to już umiesz? Sprawdziany drugoklasisty

Sprawdzian 1

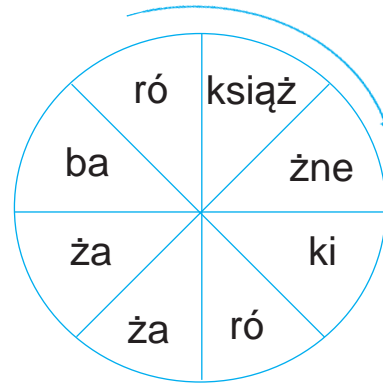
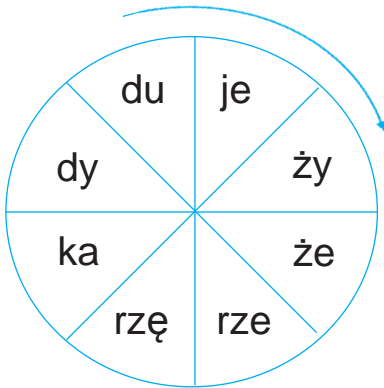

1. Z podanej grupy wyrazów wybierz rzeczowniki nazwy zwierząt i roślin i zapisz je w zeszycie w dwóch kolumnach.

Plaża, żuk, książka, róża, węże, jeże, łyżwy, warzywa, księżyc, rzodkiewka, jarzębina, żaba, żółw, rzeka, wieżowiec, żubr.

2. Połącz sylaby i zapisz wyrazy do zeszytu.

3. Z pierwszych sylab podanych wyrazów ułóż nowe wyrazy i zapisz je.

Wzór: rę-kaw — rę-cznik.

burak	notes	kura
talerz	gałąź	guzik
humor	lajkonik	notes
bociek	chemik	nektar

4. Przeczytaj teksty w ramkach i napisz w odpowiedniej kolejności według rysunków.

Po tygodniu dzieci wypuścili zdrową mewę na wolność.

Osamotniona mewa nie mogła fruwać, przesuwała się po ziemi kulejąc.

Dzieci poszły na spacer i znalazły chorą mewę.

Sprawdzian 2

1. Przepisz i uzupełnij zdania wyrazami z ramki.

puszki, hałasowały, rozbite

W czasie biwaku dzieci .... i zaśmieciły las. Zostawiły po sobie .... butelki, ... i papiery.

Nie pochwalamy tego.

2. Napisz nazwy zwierząt i ułóż z nimi zdania.

3. Ułóż różne wyrazy z podanych liter i zapisz je.

t a m e k o l

mama, ..., ...

4. a) Odnajdź ukryte w węży wyrazy z *ch* i *h*. Oddziel je od siebie.

b) Z odgadniętymi wyrazami ułóż zdania.

Sprawdzian 3

1. Utwórz i zapisz według wzoru wyrazy zdrobniałe.

Wzór: córka — córeczka.

wróbel .... róża ....

Józef .... wiewiórka ....

ogórek .... jaskółka ....

2. Przepisz i wpisz w miejsca kropek *ó* lub *u*.

Kr...l zaprosił na bal krasnol...dki.

Przyszły wszystkie w czerwonych b...tkach i z ok...la-rami na nosie. Tańczyły z wiewi...rkami i wr...blami. Nikt się nie n...dził.

3. Podane wyrazy wpisz do tabeli według wzoru.

<i>przymiotniki</i>	<i>rzeczowniki</i>	<i>czasowniki</i>

Córka, Józef, róża, królik, górniczy, żółty, wiewiórka, górski, ogórek, mrówka, pójdę, królewski, wróbel, ołówek, różowy, leśniczówka.

4. Przeczytaj.

Dzieci weszły do cichego lasu. Słychać tylko szum drzew i stukanie dzięcioła. Pod dębem rosną grzybki. Na słonecznej polanie rozsypały się czarne jagody i czerwone poziomki.

5. Uzupełnij zdania wyrazami z przeczytanego tekstu i przepisuj.

Poziomki są ....., a ..... są czarne. Grzybki rosną pod .....
W lesie słychać szum .... i ..... stuka w drzewo.

Sprawdzian 4

1. Podane wyrazy wpisz do tabelki według wzoru.

Mleko, cukierek, jabłko, bułka, ziemniak, szynka, chleb, śliwka, czekolada, pomidor, kiełbasa, masło, lody, banan, rogal, sałata, ser, serdelek.

<i>nabiał</i>	<i>pieczywo</i>	<i>warzywa</i>	<i>owoce</i>	<i>wędlina</i>	<i>słodycze</i>

2. Wypisz te słowa, które przynoszą ludziom szczęście.

Złość, wolność, wojna, grzeczność, kłótnia, dobroć, przyjaźń, miłość.

3. Uporządkuj zdania we właściwej kolejności, nadaj tytuł opowiadaniu i przepisz je.

- Po pewnym czasie wybiegł, ale nie zdążył uciec przed samochodem.
- Chciał przejść i czekał, aż będzie większa odległość między pojazdami.

- Na środku drogi stał pies.
- Na szczęście psu nic złego się nie stało.

4. Wpisz w miejsca kropek brakujące wyrazy.

bo, jeżeli, żeby, gdzie

Nie pójde do kolegi, ... nie odrobię lekcji.
 Rolnicy sieją zboże, ... zbierać plony.
 Kasetą leży tam, ... położyłaś ją wcześniej.
 Dzieci usiadły w cieniu, ... był upał.

5. Przeczytaj wierszyk i wypisz do tabelki wszystkie wyrazy z *ch* i *h*.

O JEŻU TCHÓRZU

Z dużej chmury mały deszcz.
 W leśnej chatce mieszkał jeż.
 Bał się huku i hałasu,
 więc zamieszkał w środku lasu.
 Humor dobry miał jedynie
 kiedy spokój był w dolinie.

<i>ch</i>	<i>h</i>

Sprawdzian 5

1. Utwórz przymiotniki do podanych rzeczowników.

orzechy — tort ....
 warzywa — ogród ....
 jarzyny — zupa ....
 porzeczka — sok ....
 jarzębina — korale ....

2. Do podanych czasowników dobierz właściwe rzeczowniki.

książkę, babcię, żarówkę, piłkę, buzię, zbiórkę

kopnął .... poplamiała ....

odwiedził .... wkręcił ....

czytała .... poszedł na ....

3. Rozwiąż zagadki i zapisz rozwiązanie w postaci zdań.

.... to kolczasty zwierz.

.... kapelusz ma na głowie.

.... nie ma nóg.

.... posuwa się powoli.

4. Wpisz odpowiednio czasowniki.

zabłądzić, ukąsić, wpaść, zranić, zatruć

Możesz .... pod samochód.

Może cię .... maszyna rolnicza.

Możesz się .... nieznanymi leśnymi owocami.

Może cię .... żmija lub kleszcz.

Możesz .... .

Teksty do przepisywania, pisania z pamięci i ze słuchu

Pisownia wyrazów z „ó”

1. Dorotka ma w piórniku dwa żółte ołówki. Jeden jest długi, a drugi krótki. Pióro i gumka leżą obok siebie.

2. Kupił tato sanki dla Kasi i Anki. Jadą teraz córki z górki na pazurki. A tu rów! I do rowu buch!

3. Mała wiewiórka usłyszała szelest. Postawiła krótkie uszy. A to wróbelek zbierał piórka.

4. W ogródku Zosi jest kolorowo. Kwitną białe róże. Żółte i niebieskie bratki pochyliły swoje główki. Różowe stokrotki patrzą ciekawie w górę.

5. Dzieci rysują zwierzęta. Kasia narysowała jaskółkę. Ania rudą wiewiórkę, a Adaś rysuje królika.

6. Leśną dróżką szło dwóch chłopców. W wysokiej trawie zobaczyli sarenkę. Miała złamaną nóżkę.

7. Józek zrobił klatkę. Postawił ją w komórce. Obok zawiesił półkę. Będzie hodował króliki.

8. Wróbelkowi dokucza mróz. Schował główkę w szare piórka. Kurczy cienkie nóżki.

Pisownia wyrazów z „ż”

1. Mama nakrywa stół do obiadu. Pomaga jej Grażynka. Już położyła łyżki, noże i widelce.

2. Dyżurny ma dziś dużo pracy. Rozdaje dzieciom nożyczki i zielony karton. Będą wycinać żabki.

3. Bożenka z babcią poszły do dużego lasu. Każda wzięła ze sobą dzbanek. Może nazbierają jagód i babcia robi dżem. Zobaczyły różne zwierzęta. Bożence bardzo podobał się jeż.

4. Tatuś Elżuni jest strażakiem. Często wyjeżdża do pożaru. Dziś ma dyżur przy telefonie.

5. Mały kolczasty jeź wyruszył na spacer. Nagle zobaczył zieloną żabkę. Ukrył się w trawie. A tam śpi wąż.

Pisownia wyrazów z „rz”

1. Mama kupiła warzywa. Umyte położyła na talerzu. Grzesiek zjadł wszystkie rzodkiewki.

2. Andrzej był nad rzeką. Widział tam różne zwierzęta. Pod wierzbą zobaczył stokrotki.

3. Wisła to duża rzeka. Nad jej brzegami rosną wierzby i jarzębiny. W rzece pływają ryby.

4. Nadchodzi burza. Wiatr rzuca piaskiem w oczy. Łamie gałęzie wierzby i jarzębiny. Zaraz będzie deszcz.

5. Tomek i Krzysiek poszli do lasu. Pod dębem znaleźli trzy piękne grzyby. Z leszczyny zerwali garść orzechów.

Pisownia wyrazów z „h”

1. Tatuś Halinki pracuje w hucie. Jest hutnikiem. W hucie jest wielki huk i hałas.

2. Halinka jest chora. Mama dała jej gorącej herbaty z cytryną. Babcia przyniosła smaczne herbatniki.

3. Na placu zabaw jest wesoło. Helenka i Basia huśtają się na huśtawce. Heniek pędzi na hulajnodze. Jaki tu hałas!

4. Bartek i Hubert poszli do sklepu z zabawkami. Bartek kupił piękny helikopter. Hubert mały samochód i huśtawkę dla Hani.

Pisownia wyrazów ze zmiękczeniami

1. Już kilka dni ładnie świeci słońce. Dzieci mogą bawić się na boisku. Basia i Zosia mają kolorową piłkę.

2. Ciemne chmury zakryły słońce i zerwał się silny wiatr. Wicher łamie gałęzie i zrywa liście. Zaczęło się błyskać.

3. Lecą ćmy do świecy. Myślą, że to księżyc świeci.

4. Słońce świeci złościście. Grześ poszedł z tatusiem na wycieczkę do lasu. Usiedli w cieniu gęstych zarośli. Wesolo śpiewały ptaki i pachniały leśne zioła.

5. Basia pojechała z cicią do ZOO. Widziała dużo zwierząt. Lew groźnie ryczał. Biały miś wyciągał do dzieci łapę.

6. Pewien Zygmunt z Zamościa
zaprosił sobie gościa.

Ale zamiast być miły –

huknął go z całej siły...

i gość dość miał

Zygmunta z Zamościa!

Materiał ortograficzny mieszany

1. Hania jest dobra córką. Chętnie pomaga mamusi. Już zrobiła porządek na półce. Wstawiła do wazonu żółte róże. Teraz robi herbatę i kanapki dla babci. Potem wyjdzie na spacer z Reksiem.

2. Był pogodny dzień. Dzieci wybrały się do lasu. Na wysokim dębie zobaczyły dwie wiewiórki. W suchych liściach znalazły kolczastego jeża.

3. W ogródku Grażynki już zrobione porządki. Zasiane ogórki, rzodkiewka i inne warzywa. Pod płotem zakwitły żółte i białe krokusy.

4. Helenka i Zosia bardzo lubią zwierzęta. Zimą pomagały wróbelkom. Teraz opiekują się królikami. Daj im korzenie marchewki i liście rzodkiewek.

5. Na boisku straszny hałas. To chłopcy zorganizowali wyścigi na hulajnogach. Zwyciężył Staś. W nagrodę dostał dużego, żółtego balona.

6. Tatuś Marzenki jest lekarzem. To bardzo ciekawy zawód. Marzenka też chce pomagać chorym. Teraz leczy chorą jaskółkę.

Słowniczek ortograficzny

Wyrazy z ó wymiennym

bródka — broda	mówi — mowa
chłód — chłodny	mróz — mroźny
dół — doły	nóżka — noga
dróżka — droga	ogród — ogrody
dwóch — dwoje	pióro — pierze
dwójka —	róg — rogi
głód — głodny	stół — stoły
główka — głowa	wóz — wozy
kółko — koło	zawód — zawody
lód — lody	zbiórka — zbierać
łóżko — łoże	

Wyrazy z ó niewymiennym

córka	Józio	mrówka	róża
góra	król	ogórek	wiewiórka
góral	królik	ołówek	wróbek
górnik	który	piórnik	żółty
jaskółka	leśniczówka	pójde	

Wyrazy z rz wymiennym

bierze — biore	piekarz — piekarski
lekarz — lekarski	pierze — pióro, piore
malarz — malarski	pierzyna — pióro
morze — morski	o porze — pora
w mundurze — mundur	stolarz — stolarski
murarz — murarski	trzy — troje
orzeł — orły	

Wyrazy z rz niewymiennym

burza
drzwi
grzyby
jarzębina
orzech

rzeczownik
rzeka
rzodkiewka
warzywa
zwierzęta

Wyrazy z ż

ciężar, ciężki
duży
dyżurny
dżem
Grażyna
jeź
każdy
krzyż
książka
leżak, leży
łyżka
łyżwa
może
nożyczki

ostrożnie
pożar
tuż
wąż
wieża, wieżowiec
wyżej, wyższy
zboże
żaba
żart
żubr
żuk
żyrafa
żyto
żywy

Wyrazy z h

hak
hala
Halina
hałas
hamak
Hania

harcerz
Helena
helikopter
Henio
herbata
herbatnik

Hubert
huk
hulajnoga
humor
huśtawka
huta, hutnik

Wyrazy z ch

bochenek
chleb
chłopiec
chmura
chodzić

choinka
chustka
duch
echo

machać
mucha
ucho
zuch

Wyrazy z ą

bąk
gałąź
gąbka
kącik, kąt
łąka
początek

mąka
pająk
pąk
piątka
pociąg

rączka
sąsiad
trąba
wąsy
zając

Wyrazy z ę

bęben
będzie
dziesięć
dziękuję
gęś, gęgać
idę

jadę
język
pamięć
pięć
piękny

podręcznik
prędko
święto
występ
żrebię

Wyrazy z u

auto, autobus, autokar

biurko
but
długi
drugi
fruwać
gruby
grupa

gruszka
gubić
krasnowłodek
kula
kupić
kura
mamusia

musieć
nauka, nauczyciel
nudny
okulary
suknia
tatuś
trudny

Spis treści

Kochany Drugoklasisto!.....	4
Witaj, szkoło!.....	5
Czego nauczyłeś się w klasie 1.....	7
§ 1. Dźwięki mowy. Znaki pisma.....	7
§ 2. Samogłoski i spółgłoski.....	16
§ 3. Dwuznaki.....	17
§ 4. Spółgłoski miękkie.....	20
§ 5. Spółgłoski dźwięczne i bezdźwięczne.....	25
§ 6. Zdania, wyrazy, sylaby.....	27
§ 7. Pisownia wyrazów z ó.....	34
§ 8. Pisownia wyrazów z rz.....	42
§ 9. Pisownia wyrazów z ż.....	48
§ 10. Pisownia wyrazów z ę i ą.....	51
§ 11. Pisownia wyrazów z h i ch.....	53
<i>Sprawdzian I Ortografia</i>	57
§ 12. Nazwy czynności.....	61
§ 13. Nazwy ludzi.....	63
§ 14. Nazwy zwierząt.....	66
§ 15. Nazwy roślin.....	69
§ 16. Nazwy rzeczy.....	72
§ 17. Pisownia wielkiej litery.....	77
§ 18. Liczba pojedyncza i liczba mnoga.....	81
§ 19. Przymiotnik.....	84
§ 20. Czasownik.....	94
§ 21. Rodziny wyrazów.....	104
<i>Sprawdzian II Części mowy</i>	110
§ 22. Łączenie wyrazów.....	112
§ 23. Kropka — pytajnik — wykrzyknik.....	114
§ 24. Związek wyrazów w zdaniu. Rozwijanie zdań.....	120
§ 25. Łączenie zdań.....	126
§ 26. Tekst.....	128
§ 27. Czarodziejskie słowa.....	132
§ 28. Pisanie listu.....	135

§ 29. Chronimy naszą planetę	139
<i>Sprawdzian III</i> Tekst	143
Czy to już umiesz?	
Sprawdziany drugoklasisty	145
<i>Sprawdzian 1</i>	145
<i>Sprawdzian 2</i>	146
<i>Sprawdzian 3</i>	147
<i>Sprawdzian 4</i>	148
<i>Sprawdzian 5</i>	149
Teksty do przepisywania, pisania z pamięci i ze słuchu.....	151
Słowniczek ortograficzny	154
Wyrazy z ó niewymiennym.....	154
Wyrazy z rz wymiennym.....	154
Wyrazy z rz niewymiennym.....	155
Wyrazy z ż.....	155
Wyrazy z h.....	155
Wyrazy z ch.....	156
Wyrazy z ą.....	156
Wyrazy z ę.....	156
Wyrazy z u.....	156

Rozwiązanie rebusów i zagadek

(s. 9) znaki drogowe, światła; (s. 10) Uważaj na ulicy!; (s. 17) nowa książka; (s. 37-38) królewna; góra, wróżka, jaskółka; (s. 38) ogórek, góral, królik; (s. 43) lekarz, stolarz, morze; (s. 45-46) burza, rzeka, orzech, jarzębina; (s. 46) Burza to wiatr, grzmoty i ulewa; (s. 55) chór, choinka, echo; (s. 65) Ula, Olek, Paweł, Darek; (s. 74) gumaki, chusteczka, szalik; (s. 76) lama, orzech, truskawka, motor, Ola, Paweł, laska, struś; (s. 90-91) drzewo, zając, róża, jajko; (s. 95) wiatr, zegar, fasola; (s. 104) łód, lodówka, lody; (s. 133) przeprosił, dziękuję, proszę; (s. 138) Napisz list.

Навчальне видання

СЛОБОДЯНА Ірина Адольфівна
ІВАНИЦЬКА Едіта Володимирівна
ЛЕБІДЬ Регіна Клеменсівна

ПОЛЬСЬКА МОВА

для загальноосвітніх навчальних закладів
з навчанням польською мовою
2 клас

Рекомендовано Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України

Видано за рахунок державних коштів. Продаж заборонено

Польською мовою

Редактор О.М. Бойцун
Художнє оформлення М.С. Шутурма
Художній редактор І.Б. Шутурма

Формат 70x100¹/₁₆, Папір офс.
Офс. друк. Гарн. Arial. Умовн. друк. арк. 13,00. Обл.-вид. арк. 10,54.
Тираж 1277 пр. Вид. № 6. Зам. 258-12.

Державне підприємство
“Всеукраїнське спеціалізоване видавництво “Світ”
79008 м. Львів, вул. Галицька, 21
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК 2980 від 19.09.2007
www.dsv-svit.lviv.ua
e-mail: office@dsv-svit.lviv.ua

Друк на ПРАТ “Львівська книжкова фабрика “Атлас”
79005 м. Львів, вул. Зелена, 20

Навчальне видання

СЛОБОДЯНА Ірина Адольфівна
ІВАНИЦЬКА Едіта Володимирівна
ЛЕБІДЬ Регіна Клеменсівна

ПОЛЬСЬКА МОВА

для загальноосвітніх навчальних закладів
з навчанням польською мовою
2 клас

Рекомендовано Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України

Польською мовою

Редактор О.М. Бойцун
Художнє оформлення М.С. Штурма
Художній редактор І.Б. Штурма

Формат 70x100^{1/16}. Папір офс.
Офс. друк. Гарн. Arial. Умовн. друк. арк. 13,00. Обл.-вид. арк. 10,54.
Додатковий тираж 34 пр. Вид. № 6. Зам. 258-12.

Державне підприємство
“Всеукраїнське спеціалізоване видавництво “Світ”
79008 м. Львів, вул. Галицька, 21
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК 2980 від 19.09.2007
www.dsv-svit.lviv.ua
e-mail: office@dsv-svit.lviv.ua

Друк на ПРАТ “Львівська книжкова фабрика “Атлас”
79005 м. Львів, вул. Зелена, 20